

Hokatea

Solo Puwano Matanema:na:wa Wekeye

Yesu hepene falemi hapa fo:suwemi yapene talo tekapeipe epela: piipe (65) sopoke itapa tepela:, Yone Yesuyewi walosene sena amoke puka we momateyakeye. Yoneyewi puka we momateya ikila emiwa, Patamose hano olo:luwemi tipolo selapola: enekeye. Puka weyamo mouwa Koteyewi hepene senayewi Yonema waiyakeye.

Puka we Yoneyewi momateya ikila emiwa, Lome kamani senayewi Kelesowemi kulu hapa sena kesalewa ikomonakeye. Alake niwa ikila weyemi epesita:yemi ikomoma:na: ikila amowa seta: hetetimakeye. Sikape ikomoma:na: ikila amowa hetetiyapita: potapola:, niyewi puka weyamo mouwa seli matanema:na:keye.

Sikape ikila koloteawemi Seteneyewi timiyamoke eye helete tima:na:pela: timinise elakeye. Alawamona sikape Koteyewi Setenewana, Seteneyewi e tima:na: tisene senawana, ikomonose falasipesakeye.

Puka momateya weyamowa solo se tiye kinaka pale selapita: momateyakeye. Alake niyewi mou sopoke seli mamatanepesakeye. Sikape ikomoma:na: ikila emiwa niyewi matanema:na:keye.

Yelusaleme siti hili tiwa Yoneyewi papowa peleya: weyemi maelakeye. Sikape peleya: we itapa tema:na: ikila emiwa, Kotewemi kulu

hanosene sena kesalewa sopoke Yelusaleme siti hiwemi kao sitalaposakeye.

Sikape Koteyewi Setene amowana, Setene kulu hapa papolo senawana falasima:na:wa tuwataposakeye. Seteneyewi Kotewa masitipesakeye.

Koteyewi heletesaleko, Kote kulu hanosene sena amowa Ewalapulu kokolo kao seli sitalaposakeye.

Solo Mupapo Waiya Pukawemi Solo Mou Takalese Momateyawa Wekeye

1:1-8 Puka we ma:ta: tiye momateyakeye.

1:9-20 Yoneyewi Piseiki Yesu Kelesowa papokeye.

2:1-3:22 Kulukulu koane tomoipewemi sawi momatepa:, au seyakeye.

4:1-11 Hepene falemi piseiki sea helapita: Yoneyewi papokeye.

5:1-8:1 Sawi kopola Piseikiyewi tiyapola: akelese, peleya: weyemi ikomoma:na: noka hetetima:na: akeyakeye.

8:2-11:19 Hepene sena tomoipeyewi wa:polo tomoipewa semetei semetei esa: sanakeye.

12:1-18 Kesalewala talakone Yoneyewi papokeye.

13:1-18 Mowa kopolo epapula puwano minawana, Mowa kopolo epapula sikape minawana Yoneyewi papokeye.

14:1-20 Yoneyewi nano ketea nokala papokeye.

15:1-16:21 Hepene sena tomoipeyewi tisi tomoipewa Kote konomona suyetiyapita: Yoneyewi papokeye.

17:1-19:5 Papilone sitiwa Koteyewi falasise heneye keneyetikeye.

19:6-20:10 Mowa kopolo amunawana, mokopo sepatosene senawana, Setenewana Koteyewi kotose falasipesakeye.

20:11-15 Kotoma:na: ikila amowa Yoneyewi papokeye.

21:1-22:5 Hepene hiwala, peleya: hiwala, Yelusaleme siti hiwala, Yoneyewi papokeye.

22:6-17 Yesu mina:na:wa mapateyakeye, au seyakeye.

22:17-21 Solo we kiyawa senisima:pekitise pota:pa:, au seyakeye.

Yesuyewi Ene Tima:na: Tisene Sena Yonema Solo Mupapowa Waiyakeye

¹ Koteyewi sikape nano ketea auma:na:wa mupapokeye. Solo mupapowa Yesu Kelesoma mik-eye. Pa tela ikila emiwa nano ketea auma:na:wa, Yesuyewi Ene tima:na: tisene senama walomita:, Koteyewi Yesuma mikeye. Walopita: Yesuyewi Ene tima:na: tisene sena Yonema solo mupapowa waloma:na:pela: hepene sena hamona seyakeye.

² Alake, ewa Yoneyewi nano ketea papowala, nano ketea topuwala, Kote sowala Yesu Keleso sowala sopoke puka weyemi eyewi momatekeye.

³ Koteyewi nano ketea auma:na: seyawa puka weyemi momateyawa Keleso sena kesaleyewi ta:pita: sena nowamoke penanose muta akelese Koteyewi ewa napola:takeye. Aputa: puka weyemi momateyawa Eyewi akepita: topulu sena kesale apula: ta: tisene sena kesale amowa Koteyewi iwa napola:takeye. Koiyawemiye,

Koteyewi nano ketea auma:na: seyawa waiyawa hetetima:na: ikilawa mapatotakeye.

Kulukulu Koane Tomoipewemi Kelesowemi Kulu Hapa Sena Kesale Sita:nema Yoneyewi Sawi Momate Tiye Ilikepiyawa Wekeye

⁴ Esia peleya: emi Yesu Kelesowemi kulu hapa sena kesale kulukulu koane tomoipewemi sita:ne, kima Yone neyewi sawi we momate tiye ilikepilakeye. Kote yemiwa elakeye. Ewa puwano kao enewala, sikapewala Kote kao elaposakeye. Kote amowa E mokopo seseleswana, E halute hopola enewana, kima mita: neyewi matanekeye. Kote Piseiki sea minitapowemi* Ho Napoyewi enene ho tomoipe amuna sita:neyawa kiwa napola:pita: neyewi matanekeye.

⁵ Yesu Kelesoyawala kiwa napola:pita: neyewi matanekeye. Sena kesaleyawa Kotewa matanemita: Eyewi hene solo amowa se tiye mik-eye. Sena puwano kulu mene tesi tiye teisa:pe puwanowa Yesu Keleso Ene ekeye. Peleya: we sosowemi piseiki sopoke Yesuyewi semetei Piseikipela: pota: elakeye. Yesu Kelesoyewi niwa himu hapa matanese niwamopela: kakasilise kulukeye. Nini mane olokeyatela amoke niwa potapola: sita:newamona Yesu pepeta hapa amoke niwa silikepilakeye.

⁶ Apula: pilisiti senayewi timiya epapuluse, E Ata Kotepela: niyawana aluse timita:

* **1:4** Kote Ewa Piseikipela: enenase Piseiki wapilisene sea helakeye.

ta:peyakeye. Ta:peyanase niwa E sena mayakeye. Aluse Eye ene Piseikipela: pote elakeye. Ikila sopoke Yesuyewi E ho:liyawala E penaiyawana kokolo kao elaposakeye. Ikila sopoke Yesuyewi Piseikipela: pote elaposakeye. Alake Yesu unuwa tili tiyapola: wapolise sita:latipa:. Henekeye.

⁷ Mapopa:. Yesu akopa: honosanewemi inapitekiwa[†]
 sena sopoke Ewa potaposakeye.‡
 E fapo hema ola sena amokiyawala Ewa potaposakeye.
 Yesu inapita:, sena kesale peleya: sopowemi sita:neyawa potose
 sosolo matanese ya:pelepesakeye.§
 Sikapewemiwa aupesakeye.
 Henekeye.

⁸ Aputa: Piseiki Koteyewi selese, “Puwanowa Nekeye. Apula:, sikapewala Nekeye. Nawa puwano enewa yemiwana elakeye. Sikapewala mina:na:keye.” Heneye penaiya Kote amowa Nekeye.

Yoneyewi Yesu Keleso Papowa Wekeye

⁹ Nawa Yonekeye. Newana kiwala Kelesowemi palanase ninipe ma:ekeye. Niwa sopoke Yesuyewi Piseikipela: pote elakeye. Niwa Yesu Kelesowemi palanase, kiwala newana

[†] 1:7 Tanio 7:13; Ma:tiu 16:27 [‡] 1:7 Sekelaia 12:10; Yone 19:37

[§] 1:7 Luki 23:28

niwa sopoke kamunuse sena nokamoke ikomonanakeye. Ikomopita: niwa Kelesowemi palawa iya:pa:pekitise Yesuye penana:tese niwama sutesimita: nima kinakeye. Apula: sena kesaleyewi Yesuwa matanemita: Kote solo amowa neyewi se tiye kinapola:, apula: neyewi Yesu potapola: Ewemi himu semetei esa: matanepela: ela: se tiye kinapita:, Patamose hano olo:luwemi newa tipolo selawapo amuna sena nokamokeyewi nema hamona seyakeye.

¹⁰ Tomo ikila nowemi Ho Napowa Newemi sosolo tese Kote wapilise ela:, wa:polo sanapita: ta:tesene epapuluse, ne fo:su tapowemi unuwapo hopota: neyewi topukeye.

¹¹ Neyewi ta:takamake eye nema selese, “Kema neyewi nano ketea waloma:na:keye. Walopita: keyawa potapola: pukawemi momatepa:. Yesu Kelesowemi kulu hapa sena kesale kulukulu koane sita:nema, taune tomoipewemi sawi momate tiye ilikepila:pa:. Taune tomoipewa wek-eye. Nowa Efesese taune, apula: nowa Semena taune, apula: nowa Pekamame taune, apula: nowa Taiataila taune, apula: nowa Satisi taune, apula: nowa Filatefia taune, apula: nowa Leotisia taune epakeye. Kulukulu koane ama momatepa:.”

¹² Au seya senayewi selapita:, sowa ta:tapola:, neyewi potapose mene notoyakeye. Mene notolose potakamake, koloyewi timiya napa tomoipewa tesela

¹³ honosane neyewi potakamake Sena Sa: amuna elapita: neyewi papokeye. E tapola senatolo onatu kole sine naiya kapela:, kopolo

toma tekapo koloyewi timiya amowa e honowemi kapela;

¹⁴ e pisei apula: e pisei fawala heneye koiya neyewi papokeye. Koiyalo hene heneye koiya haiya fano koiya epapulakeye. Apula: e siwa tei wa:la ho:lulusene epapuluse ho:liya elakeye.

¹⁵ E onatuwa aiyane ki teiyewi sapolo nano ketea funu itapalapita:, ho papaya epapula elapita: papokeye. E sowa ta:takamake, hano sakulu sosolo feya sosolo ta:tesene epapuluse neyewi topukeye.

¹⁶ E tiya:wemi potakamake tiya: iliyewi meiyetolu tomoipewa tiyapola: elapita: neyewi papokeye. Ene meakemi potakamake sapa semetei senato mina elipe meapo emi mowa inapita: neyewi papokeye. E mitiwa opo sosolo ho:lulusene epapuluse ho:lilakeye.

¹⁷ Alake Ewa potapola:, E onatuwemi newa sutesinise kuluse kulu amuna telakeye. Alawamona, sutesine ka:pelalapita: ne tomawemi E tiya: iliyewi kesalese Eyewi selese, “Kewa ipipa. Puwanowa Nekeye. Sikapewala Nekeye.

¹⁸ Kokolo kao tesewana Nekeye. Nawa kuluwamona mene tesinase kokolo kao elaposakeye. Sena kulusene isu sosowala, Hetisi peleya:wala isu tenamo kiwa neyewi tiyapola: elakeye.

¹⁹ Yemiwa nano ketea potosewana, sikape nano ketea auma:na:wana, nano ketea sopoke keye papowa momatepa:.

²⁰ Solo mupapo mowa wekeye. Koloyewi timiya napa tomoipewa mouwa wekeye. Kulukulu koane tomoipewemi Newemi kulu hapa sena kesale epesita:ya akeye. Apula: ne tiya:

iliyewi meiyetolu tomoipewa tiyapola: enene mouwa wekeye. Meiyetolu tomoipewa hepene sena tomoipewa akeye. Hepene senayewi kulukulu koane tomoipewemi Newemi kulu hapa sena kesale amowa potapola: sitalakeye.” Aluse Eyewi nema selesapekeye.

2

Yoneyewi Efesese Kulukulu Koane Sawi Momateyawa Wekeye

¹ Yesuyewi selese, “Newemi kulu hapa sena kesale Efesese kulukulu koane sita:newa hepene senayewi pota: tesema weyamu momatepa:. Ne tiya:le iliyewi meiyetolu tomoipewa tiyapola: elakeye. Koloyewi timiya napa tomoipewa sita:nenase honosane sila:sela: newa elakeye. Ela: neyewi kima selakeye.

² Kili mane timiya sopokeye neyewi potosekeye. Sena nokamoke hililawa kinapitekiwa kiyawa mane hokola timinisene eta: iya:peyamake kao timiya:sela: sitalapita:, neyewi potosekeye. Sena olokeyatela sita:newa kiyawa mapolose sitalakeye. Mokopo walosene sena inise selese, ‘Niwa walosene senakeye. Nini sowa ta: tiya:pa:.’ Aluse selapita:, kiyawa ta:tapola: ili sowa kiyawa takalepela: matanese, ‘Iyewi mokopo selapita:, iwa walosene senamak-eye.’ Aluse matanese, ili sowa kiyawa eta: ta:tesemakeye.

³ Kiwa newanapulu palanase kiwa sena nokamoke ikomonosalekiwala, nano hilila hetetiyapita:wala, kiwa newemi palawa eta:

iya:peyamakeye. Eta: iya:tesemanase kamunuse kao seli timinise sitalakeye. Seli timinima:na:wa mapolosaleke maiya:tatakeye. Ikila sopoke kiyawa mane napolo timiya:sela: sitalakeye.

⁴ Kiwa napolo sita:la:kasele, kiyawa mane semetei nowa hele olokeyatela timinipita: neyewi selakeye. Puwano kiyawa ma:ta: tiye nema himu semetei esa: matana ikila emiwa, kiyawa nema himu hapa matanepela: sosolo epelesekeye. Alawamona kiyawa himu hapa matanepela: epeyawa yemiwa iya:peyalakeye.

⁵ Alanase sena wa:pa:se enewamona sutesinisene epapuluse, kiwa aluse sululuwayakeye. Alake kiyawa heleye timiyawa iya:ta:pa:. Iya:pela: kiyawa puwano Newemi himu hapa matana epapuluse wa:ke aluse himu hapa matanepa:. Kiyawa hele timiyawa iya:pela: sitalapose manotolosaleke kili napawa e salowemi tuwapowa Neyewi mene tima:na:keye.

⁶ Alawamona nano semetei nowa napowa Neyewi potapola: epelekeye. Nikolase senala:yewi mane olokeyatela timiya:sela: timinisewa kiyawa timinima:na: mapolose sitalakeye. Nikolase senala:yewi olokeyatela timiyawa neyawana mapolokeye.

⁷ Kiwa kena:ne tela:yawa Ho Napoyewi kulukulu koawemi Newemi kulu hapa sena ke-salema selapita: seli ta:ta:pa:. Kote alekewawemi i semetei nowa ela amoke fowa senayewi napita: falela sa:le napolo kokolo kao elaposakeye. Apula: sena kesale eta:wiye Ne kisi Setenepela: e mane olokeyatela heletetiye sena kesale ama i fowa maita: miya:na:keye.”

Aluse Newemi kulu hapa sena kesale Efesese taune sita:nema momatepa:.” Aluse Yesuyewi seyakeye.

Yoneyewi Semena Kulukulu Koane Sawi Momateyawa Wekeye

⁸ Yesuyewi selese, “Newemi kulu hapa sena kesale Semena kulukulu koane sita:newa hepene senayewi pota: tesema weyamu momatepa:. Puwanowa Nekeye. Sikapewala Nekeye. Newa kuluwamona mene tesi tiye falela elakeye.

⁹ Kiwa nano hilila hetetiyapita: Neyewi potakeye. Kiwa yemiwa nano hepe tela sitalakeye. Alawamona hepene falemi kiyewi nano ketea wa:la:ya hepe sosolo telakeye. Sena nokamoke mokopo selese, ‘Niwa Yu sena amuna tese sitalakeye. Niwa Kote sena maya tekamuna elakeye,’ aluse selapita: kemi, iyewi kiwa wepi selesekeye. Wepi sela senawa Setenema kulu hapa e koawemi sita:pesita: kiwalapulu kisi tepela: sitalapita: neyewi potosekeye.

¹⁰ Kiwa ikomoma:na: keteawa hetetiyapose mapatokeye. Hetetise toma oiyawa ipipa. Ta:ta:pa:. Kiwa newemi kulu hapa iya:pa:pikitise toma popa:na:pela: Seteneyewi kiwa noka tipolo selawataposakeye. Tipolo selawapola: ikila taloipe sopowemiwa ikomopesakeye. Alawamona, Newemi matanawa penaiya kao matanepela: sita:la tisaleke, aluse sitalapepela:, kulapita: kiyawa kokolo kao tesene nano wa:la:ya hepe Neyewi miya:na:keye.

¹¹ Kiwa kena:ne elakamokiwa Ho Napoyewi kulukulu koawemi Newemi kulu hapa sena

kesalema selapita: seli ta:ta:pa:. Ne kisi Setenepela: e mane olokeyatela heletetiye sena kesale amowa kulapita:, sikape kotoma:na: ik-ila emiwa atepe kuma:na:wa mapotaposakeye. Alake ima falasima:na: peleya: emi hamona, auwa eta: sema:na:makeye. Aluse Newemi kulu hapa sena kesale Semena kulukulu koane sita:nema momatepa:.” Aluse Yesuyewi seyakeye.

Yoneyewi Pekamame Kulukulu Koane Sawi Momateyawa Wekeye

¹² Yesuyewi selese, “Newemi kulu hapa sena kesale Pekamame kulukulu koane sita:newa hepene senayewi pota: tesema weyamu momatepa:. Neyewi sapa semetei mina elipei tiyapola: ela:, kima sepapo we selakeye.

¹³ Kili taunewemi sena kesale mutayewi Setene unuwa wapolise sitalakeye. Kili taune amowa Seteneyewi pote elapita: Neyewi potakeye. Alawamona kiyawa Newa eta: iya:peyamake ne unuwa wapolise sitalakeye. Apula: Kelesowemi kulu hapa sena nowa Anitipaseyewi Newa penanose se tiye kinapita:, Setenewemi kulu hapa sena kili taune sita:neyawa ewa sana kulukeye. Sana kulapita: potapola:, kiwa Newemi kulu hapa eta: iya:peyamakeye. Eta: iya:peyamake Newemi kao penanose sitalakeye.

¹⁴ Aluse sita:la:kasele, kiyawa nano noka hele olokeyatela timinisewa kima Neyewi selakeye. Pelameyewi puwano mokopo solo se tiye kina:sela: enene epapuluse, kiyawa

sena nokamoke aluse se tiye kina:sela: sita-lakeye. Apula: Pelameyewi se tiye miwa wekeye. Pelameyewi Pelakema selese, 'Isolaiya senayewi Kotewa iya:pita: weyamu sela:pa:. Mokopo kote wafilisene senayewi ma:na: nasewa kinisekeye. Miwa kiyawa nakamakiwa ililakeye. Koteyewi ala:pewa iya:pela: menawa ililakeye. Aluse Koteyewi ala:pewa iya:pela: kesalewalapulu mokopo fesamonose sila:sela: sita:la:wala ililakeye. Aluse sela:pa:.' Au seya Pelameyewi se tiye kinapita: kiyawa nokamoke ta: tiyapola: Koteyewi ala:pewa kiyawa iya:pela: olokeyatela timinise sitalakeye.

¹⁵ Aputa: semetei kamunuse, kiyawa nokamoke Nikolaseyewi hele se tiye kinapita: ta:tapola: ta: tiyapola: olokeyatela timiya:sela: timinise sitalakeye.

¹⁶ Alake kili olokeyatelawa iya:ta:pa:. Kili matanawa notolopa:. Ma iya:tesaleke kiwa sitala newa inise, sapa senato semetei mina elipei Ne meapo elakamoke kiwa tetaposakeye. Newa mina:na: ikilawa mapatokeye.

¹⁷ Kiwa kena:ne tela:yawa Ho Napoyewi kulukulu koawemi Newemi kulu hapa sena kesalema selapita: seli ta:ta:pa:. Ne kisi Setenepela: e mane olokeyatela heletetiye sena kesalema ma:na: nasene noka mupapowa

hepene falemi tese miya:na:keye.* Sena kesale ama etewa koiyawala miya:na:keye. Ete-wawemi unuwa hili momateyawa sena kesale sopoke eta: potesemakeye. Ete-wawa tiwa sena kesale amoke ene semetei amoke potosekeye. Aluse Newemi kulu hapa sena kesale Peka-mame kulukulu koane sita:nema momatepa:.” Aluse Yesuyewi seyakeye.

Yoneyewi Taiataila Kulukulu Koane Sawi Momateyawa Wekeye

¹⁸ Yesuyewi selese, “Newemi kulu hapa sena kesale Taiataila kulukulu koane sita:newa hepene senayewi pota: tesema weyamu momatepa:. Newa Kote E Sa:yewi kima selakeye. Ne siwa ho:liya tei wa:la epapulakeye. Ne onatuwa aiyane ki tei sapolo ho papaya epapulakeye.

¹⁹ Kiyawa nano ketea timinisewa Neyewi potakeye. Kiyewi sena kesale sopoma himu hapawa matanepela: sita:la:, Newemi himu semetei esa: sita:la:, nano ketea napolo tiyalakeye. Kiwemi nano hilila hetetiyapita: kiyewi mane napolo timiyawa eta: iya:peyamake kao timinise sitalakeye. Puwano kiyawa napolo timiyawa semetei koloteakeye. Alawamona, yemiwa kiyawa napolo timiyawa sosokeye.

²⁰ Kiwa napolo epapuluse sita:la:kasele, kiyawa nano nowa hele olokeyatela

* **2:17** Puwano Isolaiya sena hawa honosanewemi sita:neyewi ma:na: nasene itapalapita:, Koteyewi iwa mei ma:ne mikeye. Mei ma:ne heneye ma:na: nasekeye. Alawamona Koteyewi Pekamame sena ma:na: nasene miya:na:wa pa:ta:keye. Ma:na: amowa ili himu matanesewa sesepesakeye.

timinisewa Neyewi kima selakeye. Kesale Yesepeleyewi sowa kiyawa eta: kalesemakeye. E sowa ta:tesekeye. Yesepeleyewi selese, 'Newa sepatosene kesalekeye.' Aluse eyewi Ne tima:na: tisene sena kesalema mokopo solo se tiye kinakeye. Senayewi kesalewalapulu mokopo iwei tiya:sela: sila:sela: sita:pesita: eyewi solo se tiye kinakeye. Iyewi ma:na: nasene mokopo kotema miwa maita: se tiye kinakeye.

²¹ Solo se tiye kinisene kesaleyewi mane olokeyatelawa iya:pita: ene matana notoyapita: Neyewi yesipela: elakeye. Yesipela: elawama, kesale amowa e mane olokeyatelawa eta: iya:peyamake senawanapulu kao mokopo iwei tiya:sela: epiya:sela: enekeye.

²² Alanase kesalema nakola sosolo toma olosewala Neyewi ema miya:na:keye. Apula: kesale alapulu senayewi mokopo iwei tiya:sela: sila:sela: elaleke mane olokeyatelawa maiya:tasaleke, amowa ima Neyewi nakola sosolo oiya ilima kinapola: falasipesakeye.

²³ Alake kesale sala amowa kumita: Neyewi sama:na:keye. Sanapita: Newemi kulu hapa sena kesale kulukulu koane sopolu sita:neyawa potapola: selese, 'Sena himuwemi matanese-wana, mane tisewana Yesuyewi potosekeye,' au selaposakeye. Epapu Neyewi takalepela: timinipitekiwa iyewi potaposakeye. Alake kiyawa nano timiyawa neyewi potapola:, seli tiyapita: nano wa:la:ya hepe napolu Neyewi miya:na:keye. Apula: kili mane olokeyatela tiyapita: nano wa:la:ya hepe olokeyatela Neyewi

miya:na:keye. Kiyewi nano timiya semetei kamunuse Neyewi potapola: takalepela: kima semetei semetei esa: nano wa:la:ya hepe miya:na:keye.

²⁴ Alawamona Taiataila kulukulu koane kiyawa sena kesale nokamoke kesale amowa solo olokeyatelawa eta: topumakeye. Apula: Seteneyewi solo mupapowa kiyawa eta: matanamake eta: waiyamakeye. Alake solo hilila nowa kima maselakeye.

²⁵ Alake solo napolo kiyawa topuwamona iya:tapa. Newa mene inaposakeye. Alanase, penaiya matanepela: ta: tiyapola: sita:latipa:.

²⁶⁻²⁷ Ni Atayewi Nema penaiya kinise, newa Piseikipela: epesita: apoya epapuluse, Ne kisiwa ikomoyetisene sena kesale amowa pi-seikipela: sita:pesita: Neyewi ta:pelema:na:keye. Alake eyewi Ne sowa eta: iya:peyamake kao ta: tiyapola: sitalaleke, ema penaiya kinapola: piseikipela: sita:pesita: Neyewi apolo waloma:na:keye. Apolo walopita: peleya: sopowemi sena kesale sita:newa eyewi pi-seikipela: potapola: elaposakeye. Apula: sena yekele tela i pesape tiyapola: sita: tesene epapuluse ewa aluse piseikipela: potapola: penana:pela: elaposakeye. Apula: peleya:yewi kopalo amuna timiyawa senayewi toliyetisaleke panose tepeteni tesene epapuluse eyewi pi-seikipela: penaiya potapola: elaposakeye.†

²⁸ Aputa: heli ikiwatapita: meiyetolu semetei sosolo ho:lilise tesewala, sena kesale pi-seikipela: sita:nema Neyewi miya:na:keye.

† 2:26-27 Kisala 2:8-9

29 Kiwa kena:ne tela:yawa Ho Napoyewi kulukulu koawemi Newemi kulu hapa sena kesalema selapita:, seli ta:ta:pa:. Aluse Newemi kulu hapa sena kesale Taiataila kulukulu koane sita:nema momatepa:," aluse Yesuyewi seyakeye.

3

Yoneyewi Satisi Kulukulu Koane Sawi Momateyawa Wekeye

¹ Yesuyewi selese, "Newemi kulu hapa sena kesale Satisi kulukulu koane sita:newa hepene sena pota: tesema weyamu momatepa:. Newalapululu Kote ho tomoipewa sitalakeye. Meiyetolu tomoipewa Ne tiya: iliyewi tiyapola: elakeye. Neyewi tiyapola: ela: kima selakeye.

Kiyawa nano sopoke timinisewa Neyewi potapola: selakeye. Sena nokamoke selese, 'Kelesowemi kulu hapa sena Satisi kulukulu koane sita:neyawa seli timinise sitalakeye.' Au seya kamona Satisi sena kesale, kiyawa heneye napolo eta: timake kiye timiyawa kulu amunanakeye.

² Kiwa enisene epapuluse eniwa mene tesi tiyapola: penanose sita:latipa:. Kiyewi nano alusene napolo muta iya:peyakeye. Alawamona nano alusene noka kolotea napolo telakeye. Alake nano alusene amowa itapa tema:pekise penana: tese timinipa:. Nano napolo alusene amowa kulu pa telakeye. Kili mane timinisene sopowa Neyewi potakamake Ne Kote sikapowemi hekeya iliyeti nowa ma elatapo.

³ Alanase, matanepa:. Kiyawa puwano Kote sowa ta: tiyapola: napolo timinise inapola: hon-osane olokeyatela timiyawa yemiwa iya:ta:pa:. Kili matana notola:pa:. Iya:pela: sita:newa notoloye tiye puwano napolo sita:ne epapuluse, wa:ke napolo timinise sita:latipa:. Apula: kiwa fayawemi ma kila: tesaleke, kiwa tikila:pela: fayawemi nano ketea atu tisene sena inisene epapuluse kiwa tikila:pela: sita:newemi Neyewi kiwa kotoma:na:pela: mina:na:keye.

⁴ Alawamona Satisi kulukulu koane kiwa noka napolo sitalakeye. Apula: sena kesale amowa ili tapolawemi nano ketea olokeyatela akeleya eta: folamakeye. Kiwa ki kene noka napolo sita:nenase ima tapola koiya napowa Neyewi miya:na:keye. Kinapola: iwa Newanapulu ninipe hanaposakeye.

⁵ Apula: Ne kisiwa ikomoyetisene sena kesalema tapola koiya napowa kamita: Neyewi miya:na:keye. Aputa: sena kesale amowa kao sita:pesa:na: unuwa Kote pukawemi momateyakeye. Alake Ne kisiwa ikomoyetisene sena kesale unu momateyawa Neyewi eta: hepa:na:makeye. Sena kesale unu amowa Ni Atamawana, Ata hepene senamawana, Neyewi walose selese, 'Sena kesale epamowa Newemi kulu hapakeye,' au sema:na:keye.

⁶ Kiwa kena:ne telayawa Ho Napoyewi kulukulu koawemi Newemi kulu hapa sena kesalema selapita:wa seli ta:ta:pa:. Aluse, Yesuyewi seyakeye.

Yoneyewi Filatefia Kulukulu Koane Sawi Momeyawa Wekeye

⁷ Yesuyewi selese, “Newemi kulu hapa sena kesale Filatefia kulukulu koane sita:newa hepene sena pota: tesema weyamu momatepa:.

Neyewi alusewa heneye napolo hekeya sopolu enenase, Neyewi kima selakeye. Heneye solo amo mouwa Nekeye. Piseiki Tepiti isu kiwa Neyewi tiyapola: elakeye. Isu tenamowa Neyewi kolo tisaleke, sena nowamoke ma etalaposakeye. Isu tenamowa Neyewi etalesaleke, sena nowamoke makoloposakeye.*

⁸ Kiyawa nano timinisewa Neyewi matanesek-eye. Kiwa ta:ta:pa:. Neyewi kiwamopela: isu tenamowa kolotiyapita:wa, sena nowamoke ma etalaposakeye. Kili penaiyawa kolotea kemi, Ne solo amowa kiyawa ta: tiyapola: sita:la:, Ne unuwemi eta: fa:tapo iya:peyamakeye.

⁹ Kiyewi ta:ta:pa:. Setenema kulu hapa sena kesale nokamoke pateya selese, ‘Niwa Yu sena sitalakeye. Niwa Kote sena i sitalakeye,’ au selesekeye. Alawamona iwa Yu senama tela kemi pateya selakeye. Pota:pa:. Neyewi timinima:na:wa wekeye. Kili onatu onaiya moukemi pateya selesene sena kesalewa kula: walomita: poluma:na:keye. Iwa kula: walopela: sita:lapita: selese, ‘Kiwa Yesuyewi himu hapa matanesek-eye,’ au selaposakeye.

¹⁰ Ikomona ikila emiwa Ne sowa kiyawa eta: iya:peyamake, kao timiya:sela: sita:nekeye. Sena kesale peleya: sopowemi sita:newa ili

* 3:7 Aisaia 22:22

toma popa:na:pela: mane olokeyatela hetetiya-
posakeye. Alawamona, kiyawa Ne sowa kao
ta: tiyapola: sitalapitekiwa kiwa Neyewi pote
epesena:keye.

¹¹ Newa mina:na: ikilawa mapatokeye.
Newa inakemiwa Neyewi kiwa nano wa:la:ya
hepe miya:na:keye. Ikila weyemiwa Ne sowa
kiyawa ta: tiyapola: tiya:sela: sitalakeye. Sena
nowamoke kiwa sutapitekiwa, solo amowa
kiyawa ta: tiyapola: Ne sowa iya:tapita:,
sikape kiwa Neyewi nano wa:la:ya hepe
eta: miya:na:makeye. Auma:pekise kiwa
sutapitekiwa solo amowa ta: tiyapa. Ne sowa
kao ta: tiyapola: tiya:sela: sita:latipa:.

¹² Ne kisi Setenepela: e mane olokeyatela
heletetiye sena kesale amowa Ne Kote koawemi
ola:pe isu penaiya amuna epapuluse kao sita-
laposakeye. Sena kesale amowa tomawemi Ne
Kote unuwana, Ne Kote siti unuwana Neyewi
momatema:na:keye. Ne Kote siti unuwa mo-
mateyawa Yelusaleme siti hili akeye. Yelusaleme
siti hiwa Kote elakemi hepene falemi tese sine
hetetiyauposakeye. Apula: Neyewi Ne unuwa
hiwala momatema:na:keye.

¹³ Kiwa kena:ne tela:yawa Ho Napoyewi
Newemi kulu hapa sena kesalema selapita: seli
ta:ta:pa:.” Aluse Yesuyewi seyakeye.

*Yoneyewi Leotisia Kulukulu Koane Sawi Mo-
mateyawa Wekeye*

¹⁴ Yesuyewi selese, “Newemi kulu hapa sena ke-
sale Leotisia kulukulu koane sita:newa, hepene
sena pota: tesema weyamu momatepa:. Newa

Yesuyewi kima selakeye. Koteyewi auma:na: seyawa heneye aumita: Neyewi timinisekeye. Kote sowa Neyewi heneye kao selesekeye. Neyewi hekeya sopolu se tiye kinisekeye. Nano ketea sopokeye Koteyewi timiyawa Nawa emi ma:ta: tiye timiyakeye.

¹⁵ Kiyewi nano ketea timinisewa Neyewi matanesekeye. Kiwa hano potia alamakeye. Hano ofola amunawana itapakeye. Hano ofolawalapulu hano potiawalapulu tasilakolose amunawa kiwakeye. Kiwa hano potia sopolu epapuluse epesena:keye. Kiwa hano ofola sopolu epapuluse epesena:keye. Alawamona kiwa hano potia hano ofolawalapulu tasilakolosene amunanakeye.

¹⁶ Alanase senayewi hano ofola hano potiawalapulu tasilakolosene menawa nasaleke isiye tima:na:keye. Alusene epapuluse Neyewi kiwa ne meapowemi isima:na:keye.

¹⁷ Aputa: kiyewi selese, 'Niyewi nano keteawa sosokeye. Alake ne unuwa sosokeye. Nawa nano ketea nowa itapa maelakeye. Ili tiyapola: sitalakeye,' au selesekeye. Alawamona Koteyewi nano ketea alusene napowa kiyawa eta: papoma kiwa sena kesale olokeyatela, alawamona kiyawa eta: matanamakeye. Kiwa olokeyatela sitalapita: sena nokamoke kiwa potapola: hauwekimita:keye. Kewa nano ketea hepe tela epesita:ya epapulakeye. Kewa si kola epapulakeye. Kewa tapola itapa tepela:, henese epesita:ya epapulakeye.

¹⁸ Alanase, kiyawa napolo matanemita: Ne matanawa kima selakeye. Kiyawa nano ketea

me sosolo tema:na:pela: Ne kolowa wa:la:lopa:. Ne kolowa teiyewi satapola: sokamenese, nano ketea funu sita:newa tiyapola: sotukepilapola:, kolo hene sopolu tiwa epakeye. Kiwa henese sita:la: ewama:pekitise tapola kapela:, Ne tapola koiya napowa wa:la:lopa:. Kili siyewi seli popa:na:pela: si munamunawa wa:la:lopa:.

¹⁹ Aputa: Neyewi himu hapa matanesene sena kesale amowa Neyewi hekelesekeye. Alake kili mane olokeyatelawa kipila hekema:na: matanepa:, sitalapose notolopa:.

²⁰ Kiyawa mapopa:. Isu tenamowemi Nawa ela: kotokoto ela:la:keye. Kotokotola:sela: hopita:, sena kesale nowamoke Ne sowa ta:tapola:, isu tenamowa kolo tisaleke, ewa elakemi Nawa musuluyetiye na:ko: semetei ka:la:lopela:la: ma:na: ma:na:keye.

²¹ Puwano Ni Ata kisiwa Neyewi keneyeti-nase E Piseiki sea emi Ewalapulu Nawa semetei helakeye. Ala epapuluse Ne kisiwa ikomoyetisene sena kesale amowa Newanapulu semetei piseiki sea helaposakeye.

²² Kiwa kena:ne tela:yawa Ho Napoyewi kulukulu koawemi Newemi kulu hapa sena kesalema selapita: seli ta:ta:pa:.” Aluse, Yesuyewi seyakeye.

4

Hepene Falemi Kote Elakemi Wapiyawa Wek-eye

¹ Yesuyewi selapola: itapa tepela:, neyewi potakamake hepene koane isu tenamowa

kolotiyapita: papokeye. Puwano wa:polo sanawamuna tepita: solo topu semetei amoke nema selese, “Kewa weyemi mina. Kewa weyemi inapita: nano ketea sopoke auma:na:wa neyewi kema waloma:na:keye.”

² Au selapita: kipila kemi Ho Napowa Newemi sosolo tese ela: newa hepene falemi hanapola: elapita: papokeye. Hetetiyapola: ela: neyewi nano ketea papowa wekeye. Sena piseiki sea emi sena nowa semetei helapita: neyewi papokeye.

³ Potakamake etewa unuwa yasepa ho:liya amunawana, etewa keyalo unuwa kaniliane ho:lilise ho:liya papaya epapuluse senawa tomawemi ho:liya, ho:liya papalopita: papokeye. Apula:, Ene piseiki sea sapatolo hekela emi etewa imona unuwa emelao amuna ho:liya elakeye.

⁴ Piseiki sea amowa honosane heneewemi piseiki sea noka kalose hekelese akeyawa talo elipeipela: pinipe (24). Piseiki sea emi sena sololo tilila talo elipeipela: pinipe (24) henekeye. Iwa heneawa tapola koiya kapela:, koloyewi timiya ha:tiwa fopula: henekeye.

⁵ Piseiki sea emi saiyakolose kunukuna feya sosokeye. Piseiki sea mini tapowemi kotia tomoipewa tutiyapola: ho:lilise sita:nekeye. Kotia tomoipewa Kote ho tomoipewa epakeye.

⁶ Apula:, piseiki sea minitapowemi hano ka:na amuna kalaya hene heneye napolo etewa unuwa kilisitole epapulakeye.

Apula:, piseiki sea hekela ewa heneawa mapatose, nano falela a:pele amuna pinipe sita:nekeye. Nano falela a:pele amuna pinipewa

si muta minitapowala noka fa:se tapowala sita:nekeye.

⁷ Nano falela a:pele amuna akewa a:pele laeone amunakeye. Ateka kopolo kau kula amunakeye. Osoka sena miti amunakeye. Pinika a:nema: usunu epi futiye hananapita: papokeye.

⁸ Nano falela a:pele amuna pinipewa seme-tei semetei esa: epiwa tekapeipe sita:nekeye. Apula:, ili epi sopowemi si muta amowa iliye tik-eye. Ikila sopoke, ikilawala, nukulapowala, nano falela a:pele amuna pinipeyewi kao selesekeye. Seyawa wekeye.

“Napolo hekeya sopolo, napolo hekeya sopolo, napolo hekeya sopolo, Kote hene heneye napolo hekeya sopolo elakeye. Piseiki Kote hene heneye penaiya sosolo elakeye.

Kote puwano kao enewala, yemiwana elakeye. Sikapewala elaposakeye.” Aluse iyewi kao selesekeye.

⁹ Aputa: Piseiki Kote sea henewa kao elaposakeye. Nano falela a:pele pinipeyewi Piseiki Kotema wapolise, Kote unuwa wapolise Ema napolo esa: wapolise seya ikila semetei kemi,

¹⁰ sena sololo tilila talo elipeipela: pinipewala (24:) Piseiki Kotema wapolima:na:pela: panoka:pela:la:, peleya: kolemi falopela:la: Ema wapiyakeye. Wapolise iyewi kolo pisei ha:ti fopiyawa kolutiyapola:, Piseiki Kotema kinise Ewa enene seawa mapato tolusupela: selelese,

¹¹ “Kewa nini Piseikikeye. Kewa nini Kotekeye.

Alanase niyewi Kema wapilikeye. Niyewi Ke unuwa wapilikeye. Ke penaiyawa sostonase Kewamo semetei wapilikeye. Keyawa nano ketea sopokeye ma:ta: tik-eye. Keye matanawamunuse nano ketea sopokeye timiyakeye.” Aluse sela:nekeye.

5

Sawi Momateya Kopola A:pele Sipi Sa:yewi Fakelawa Wekeye

¹ Apula: neyewi potakamake, Piseiki Kote sea hela: sawi nono elipe momate tiye kopolawa ima amunayewi sawi hakelese ima tomoipewa sawiwemi sapowa e tiya: iliyewi tiyapola: elakeye.

² Tiye elapita: hepene sena penaiya semetei nowamoke unuwapo holose, “Sawi momate tiye kopola imayewi sapolo hakeyawa, sena napolo hekeya eta:wi tiyapola: imawa teka:tiye apula: sawi momate tiye kopola eta:wi fakema:na:na?” au seyakeye.

³ Alawamona hepene falemiwana, peleya: weyemiwana, peleya: hane kolemiwana, sawi momate tiye kopolawa faka:pela: sulu popa:na: sena nowa ma elatapo.

⁴ Sawi momate tiye kopolawa faka:pela: suwemi popa:na: sena nowa napolo hekeya maelakeye. Alanase, newa sosolo ya:lakeye.

⁵ Ya:lapita: sena sololo tilila semetei nowamoke nema selese, “Ya:lapa. Pota:pa:. Yuta sena i sena maya nowa unuwa Yuta A:pele Laeone, Ewa E kisi sena heletetiye hane sanotiye toliyetikeye. Ewa Tepiti maya

mina senakeye. E kisi sena amowa Setenema komowa sela:sela: tetapola: keneyetinase, ima tomoipewa sawiwemi sapowa Eyewi teka:tiye sawi momateya kopolawa fakema:na:wa ilima:na:nakeye," au seyakeye.

Yoneyewi A:pele Sipi Sa:le Papowa Wekeye

⁶ Honosane Piseiki sea heneiwemi pawemi nano a:pele pinipe sita:nekeye. Piseiki sea enene minitapowemi sena sololo tilila ka:la:lopela:la: honosane A:pele Sipi Sa:le tesi tiye elakeye. A:pele Sipi Sa:le amowa senayewi sana kulu potapola: tekamunuse, elawamona mene tesi tiye hanapola: elakeye. A:pele Sipi Sa:le semetei, nano pese amuna piseiwemi tomoipewa, siwa tomoipewa aluse sita:nekeye. Tomoipe sita:ne amunawa Kote ho tomoipewa peleya: sopowemi hamona seya akeye.

⁷ A:pele Sipi Sa:le amowa hanapola:, Piseiki Kote sea heneiwemi, Piseiki tiya: iliwemi sawi kopola tiyapola: enewa, Eyewi tikeye.

⁸ Tiyapola: kemi nano falela a:pele amuna pinipewala, sena sololo tilila talo elipeipela: pinipewala (24), A:pele Sipi Sa:le enewemi ema wapilima:na:pela: panoka:pela:la: falopela:laposakeye. Sena sololo tililayewi semetei semetei esa: kisama:na:pela: kita amuna tiyapola:, koloyewi timiya tisiwala tikeye. Koloyewi timiya tisiwemi pauta ikumu napolo hosonosene sela sapokeye. Sapo homatoa fiyanewa Kote sena kesaleyawa kulukulusewa amunakeye.

9 Iyewi kisala hili kisalawa wekeye.*

“Sena kesale epela: kakasilise api miya:na:pela:,
Kewa sana kuluse pepeta hapakeye. Pepeta
hanose emiwa sena kesale Kotepela:
sita:pesita: wa:la:yakeye.†

Sena kesale i maya sopowemiwala, sena kesale
solo sopowemiwala,

sena kesale toma kalikalilawala, sena pe-
leya: sopowemi sita:newana,

sena kesale sopokeye Keyewi wa:la:yakeye.

Alanase, sawi momateya kopolawa Keyewi tiyap-
ola:, ima sawiwemi hakeyawa semetei
Keyewi teka:ma:na:wa ililakeye.

Semetei kewa napolo sopolu hekeyanase,
semetei keye teka:ma:na:wa ililakeye.‡

10 Sena kesale amoke wa:la:lose Keyewi iwa
potapola: ela:

iyewi Kotepela: timinimita: Keyewi
ta:peyakeye. Apula: pilisiti senayewi
sena kesale epela: Kotema kakasilise
kulukulusene epapuluse, iyewi aluse
kakasilise kulukulumita: Keyewi
timinimita: ta:peyakeye.§

Apula: iyewi peleya: kolemi sena kesale sopokeye
piseikipela: pota: sita:laposakeye.”

Aluse kisalakeye.

A:pele Sipi Sa:ma Wapiyawa Wekeye

11 Neyewi wa:ke potakamake, hepene sena
taosene taosene muta sosolo tela eta: akema:na:

* 5:9 Kisala Puka 40:3 † 5:9 Hipulu 9:12; 1 Kolini 6:20 ‡ 5:9

Hokatea 4:11 § 5:10 1 Pita 2:5

telama sita:la: hopota: neyewi topukeye. Ho-pita: neyewi ta:tapola: potakamake, Piseiki sea henelemi nano falela a:pele amuna pinipe sopowala, sena sololo tilila amowana, hepene senawana sopoke kekene tiyapola: sita:nekeye. Sita:la: unuwapo seyakeye.

¹² Selesewa weyamu seyakeye.

“A:pele Sipi Sa:le Kewa sana kulunase Kema semetei wapolise ililakeye.

Ke penaiyawa sosokeye. Ke nano keteawa sosokeye.

Ke matanawa napolo hekeyakeye. Ke penaiya timinisekeye.

Ke unuwa sosokeye. Ke ho:liyawa sosokeye.

Niyewi Kema napolo esa: wapolikeye.” *

Aluse, seyakeye.

¹³ Aputa: hepene falemi nano ketea sita:neyawala, peleya: weyemi nano ketea sita:neyawala, peleya: hane kolemi nano ketea sita:neyawala, hano tawala honosane nano ketea sita:neyawala, nano ketea amo sopoke solo nowa seyakeye.† Iyewi weyamu seyakeye.

“Piseiki Kote Kewa sea helakemiwana, A:pele Sipi Sa:le‡ Kemawala niyewi wapolise wapolikeye. Keli ho:liyawala penaiyawana sosokeye.

Alanase, Ka:ma ikila sopoke niyewi wapolise kao sita:pesena:keye.”§

* 5:12 Hokatea 4:11 † 5:13 Hokatea 5:3 ‡ 5:13 Hokatea 6:16

§ 5:13 1 Kolanokolo 29:11

¹⁴ Aluse selapita:, nano falela a:pele amuna pinipeyewi selese, “Henekeye.” Apula: sena sololo tilila amoke Piseikima wapilima:na:pela: panoka:pela:la: wapiyakeye.

6

Sawi Momate Tiye Kopola Ima Tomoipewemi Hakeyawa Tekapeipe Teka:tiwa Wekeye

¹ Neyewi potakamake, A:pele Sipi Sa:yewi imayewi hakeyawa akewa teka:ye tikeye. Teka:ye tiyapola: neyewi ta:takamake, nano falela a:pele amuna pinipewa akewa kalose, kunukuna amupita: topukeye. Eyewi selese, “Mina.”

² Apula: neyewi potakamake kopolo hose koiya fa:kemi sena semetei nowa ta:wa tiyapola: helepela: minakeye. Ema aluse piseiki sena ha:ti kinisapekeye. Apula:, E kisi senawa sano tiye toluye tise helete tiye hapakeye. Kinapita:, Kote kisi sena noka peleya: weyemi sita:newana, sano tiye toluye tiyapose hapakeye.

³ Aputa: A:pele Sipi Sa:yewi imayewi hakeyawa atepe amowa teka:ye tikeye. Teka:ye tiyapola: neyewi ta:takamake, nano falela a:pele amuna pinipewa elipei amoke * selese, “Mina.”

⁴ Au selapita: neyewi potakamake, kopolo hose nowa keyalo fa:kemi sena semetei nowa helepela: minakeye. Apula: peleya: weyemi sena kesaleyewi sopoke o:sulu hopola sita: tesewa

* **6:3** Nano falela a:pele amuna elipei amowa napa elipei (2) akeye.

eyewi tiyapola:, senayewi sena nokalapulu tete-sewa sano tiye apomita:, penaiyawa ema kinisapekeye. Sapa senato nono elipei minawana ema kinisapekeye.

⁵ Apula: A:pele Sipi Sa:yewi imayewi hakeyawa osolo amowa teka:ye tikeye. Tekaya:ye tiyapola: neyewi ta:takamake, nano falela a:pele amuna pinipewa usulupe amoke selese, "Mina." Au selapita: neyewi potakamake, sena semetei nano hilila potosene sikelesewa tiyapola:, kopolo hose yopiya fa:kemi helepela: minakeye.

⁶ Inapita: neyewi ta:takamake, nano falela a:pele amuna pinipe sita:ne sulu honosane emi selapita:, solo semetei topukeye. Soye selese, "Ma:na: nasene kolotea senayewi moweni sosoyewi wa:la:lopela: naposakeye. Ewa ikila semetei tima:na: tiwa kopalo semetei amuna kolotea witi fo sela moweni sosolo wa:la:lomita: kinaposakeye. Apula:, moweni sosolo semetei amunuse kopalo amuna kolotea pali witi usulupe alasi amuna sela wa:la:lopesakeye. Alawamona i olife hawana, waine hawana ikomopa," aluse selesapekeye.

⁷ Apula: A:pele Sipi Sa:yewi imayewi hakeyawa pinipi amowa teka:ye tikeye. Tekaya:ye tiyapola: neyewi ta:takamake, nano falela a:pele amuna pinipewa pinika amoke selese, "Mina."

⁸ Apula: neyewi potakamake, kopolo hose elele ti sena semetei fa:kemi helepela: minakeye. Sena helepela: amowa Kulu esa: aluse unu tuwapolapokeye. E fo:su emi ela: sena nowa inise, Ewa e unuwa Hetisi Peleya:keye, aluse unuwa tuwapolapokeye. Apula: peleya:

weyemi sena kesale sita:newa, a:tawi takalese pinipe apoyakeye. Takayawa osoka iya:pela:, pinika kumita: penaiyawa a:ma kinisapekeye. Kinapita: sena kesale noka kumita: sapa senato mina elipeiyewi sanose, apula: nowa, ma:na: nasene itapa temita: apola:, apula: nowa nakola sosolo kinapola: ya:tetepita: tikipela:, apula: nowa mowa kopolo amunayewi sana kumita: apola:, aluse a:tawi timinimita: a:ma penaiya kinisapekeye.

⁹ Aputa: A:pele Sipi Sa:yewi imayewi hakeyawa pipe amowa teka:ye tikeye. Tekayewi tiyapola: potakamake, Kotema nano mokopo miya:na:pela: etewa kalopo papokeye. Epemi hane kolemi Kotema kulu hanosene sena kesaleyewi E solo se tiye minase, sena nokamoke sana kulu ili howa sita:ne papokeye.

¹⁰ Sita:la: iyewi unuwapo holose, "Piseikio, hepene falemiwana peleya: kolemiwana Kewa Piseikipela: elakeye. Kewa napolo sopolo elakeye. Ke sowa heneye sokeye. Ke sowa niyewi se tiye kinapita:, senayewi niwa sana kulukeye. Peleya: kolemi senayewi niwa sana kuluwa, ikila ena ipa: itapa tepela:, Ke senawa kotopela: wa:la:ya hepe ikomopesape?"

¹¹ Aputa: sena kesale semetei semetei esa: tapola koiya napolo kinisapekeye. Kinise ima selese, "Kiwa ikila aso koloteawemi yesipela: sita:latipa:. Kiyewi Ne sowa se tiye minase, kiwa sana kulusene epapuluse, kiyawa Kelesowemi kulu hapa sena ma:e atewala aluse sana kulaposaakeye. Sana kulapita: ili howana weyemi sitalapose inaposakeye," au seyakeye.

¹² Apula: A:pele Sipi Sa:yewi imayewi hakeyawa tekape amowa teka:ye tikeye. Teka:ye tipela: henene sosolo minakeye. Ikilale oka yopolotela amuna telakeye. Kuneiwa keyalo pepeta amuna telakeye.

¹³ Apula: alopo sosolo inise i kalu popa:selese kalu fo sululupolusene epapuluse, meiyetolu mei emi tese peleya: kolemi sululupoyakeye.

¹⁴ Apula: sawi momateya kopola epapuluse, mei fala aluse kopolose itapa tepesakeye. Tokomo sopowala, hano o:lo:luwala sopoke iya:pela: hapakeye.

¹⁵ Peleya: weyemi sena piseikiwala, sena ununawana, ami sena yesilawala, sena kesale nano ketea sosolo telawala, sena kesale komowana, tima:na: tisene senamawana, sena tima:na: tisene senawana, sena kesale sopoke nesile tokowemi fiyanapola: apanawana, etewa hanewemiwana, o:sulu ka:pela: sita:nekeye.

¹⁶⁻¹⁷ O:sulu ka:pela: enewemi iyewi tokomomawana, etewamawana holose, "Niwa ikomope. Piseiki sea hela emiwana, A:pele Sipi Sa:yawala, konomonose falasima:na: ikilawa hetetiyakeye. A:tewi konomonawa eta:wi kalese seli napolo elaposape? Alake a:tewi niwa popa:pekise niwa o:sulu tepela: ikomope," au seyakeye.

7

Isolaiya Sena Kesale Muta Koteyewi Ta:pele Tiye Sikapowemi Momateyawa Wekeye

¹⁻² A:pele Sipi Sa:yewi imayewi hakeyawa tekapeipe teka:tiye itapa tepela:, neyewi nano

ketea papowa wekeye. Hepene sena pinipewa peleya: sosolo weyamo kukunane pinipe tesi tiye elapita: papokeye. Hepene sena pinipe amokiwa peleya: sosolo weyala, hano ka:nawemiwana ikomomita: Koteyewi ima penaiya kinisapekeye. Iyewi alopo pinipewa peleya: sosowemiwana apula: hano ka:nawemiwana apula: i sopowemiwana aloka mina:pekitise ka salikeye. Amo fo:suwemi, niye potakamake hepene sena nowa opo inisene tapowemi emi fiyanekeye. Hepene sena amowa kokolo kao tesene Kote munu telakeye. Eye hepene sena pinipema unwapo holose,
³ “Peleya: weyala, hano ka:nawana, iwala se ikomopa. Puwano niyewi hepene sena sopoke nini Kote ta: tisene sena kesale amowa ili sipupa:wemi momatelese kotetiyapola:, ikila emiwa peleya: sosolo we olokeyaleye tisaleke ililakeye.”

⁴ Apula: neyewi ta:takamake, “Isolaiya sena maya sopowemi sena kesale sakopolo semetei talo pinipe epela: taosene pinipe amowa (144,000) * ta:pele tiyapola: sipupa:wemi momatema:na:keye,” au seyakeye.

⁵ Yuta sena maya sena kesale kukuluipe taosene (12,000) ta:peyakeye.

Lupene sena mayawana, sena kesale kukuluipe taosene (12,000) ta:peyakeye.

Ka:te sena mayawana, sena kesale kukuluipe taosene (12,000) ta:peyakeye.

* **7:4** Napa sopolu momateya we pale selapita: momateyakeye.

⁶ A:sa sena mayawana, sena kesale kukuluipe taosene (12,000) ta:peyakeye.

Nafatali sena mayawana, sena kesale kukuluipe taosene (12,000) ta:peyakeye.

Mana:sa sena mayawana, sena kesale kukuluipe taosene (12,000) ta:peyakeye.

⁷ Simione sena mayawana, sena kesale kukuluipe taosene (12,000) ta:peyakeye.

Lifai sena mayawana, sena kesale kukuluipe taosene (12,000) ta:peyakeye.

Isaka sena mayawana, sena kesale kukuluipe taosene (12,000) ta:peyakeye.

⁸ Sepulane sena mayawana, sena kesale kukuluipe taosene (12,000) ta:peyakeye.

Yosepe sena mayawana, sena kesale kukuluipe taosene (12,000) ta:peyakeye.

Penesamene sena mayawana, sena kesale kukuluipe taosene (12,000) ta:peyakeye.

*Sena Kesaleyewi Muta Sosolo Tela Eta:
Akema:na: Telama Kekenawa Wekeye*

⁹ Amo kotetiyapola:, neyewi wa:ke papowa wekeye. Sena kesale muta sosolo tela kekenesapekeye. Sena kesaleyewi muta sosolo tela kekenawa akeyawa eta: akema:na: telamak-eye. Iwa peleya: sopoke emi minawa, sena maya sopowala, sena toma sopowala, sena solo sopowala, iwa sopoke inapola: Piseiki Kote sea enene emi A:pele Sipi Sa:wala enewemi, minitapowemi kekenesapekeye. Sena kesale kekenayewi tapola koiya senatolo kapela:, tiya:yewi paselepa seli tiye tiyapola: sita:nekeye.

¹⁰ Aluse sita:la:, Kotewalapulu A:pele Sipi Sa:le a:ko: wapilimita: unuwapo holose,

“Kote sea enenewana, A:pele Sipi Sa:wala niwamo mene silima:na:wa niwa a:ko:mo wapilikeye.” †

¹¹ Apula: hepene sena sopoyewi Piseiki sea pawemi hekelesa:, sena sololo tilila hekelesa:, nano falela a:pele amuna pinipe hekelesa: sita:nekeye. Aluse, iwa sopoke sita:la: Kote E sikapowemi panoka:pela:la: Kotema wapilise kisalese,

¹² “Solo we henekeye. Koteo, niyewi Kema wapilise napola:tesekeye. Ke ho:liyawa sosokeye. Ke matanawa napolo hekeya sopokeye.

Niyewi Kema napolo selakeye. Ke unuwa heneye sosokeye. Keye penaiya timinisekeye.

Kewa ikila sopoke kao elaposakeye. Henekeye.” ‡

Aluse, Kotema wapiyakeye.

¹³ Aputa: sena sololo tilila semetei nowamoke nema selese, “Sena kesale tapola koiya senatolo kalawa ipa:? Iwa kami tepela: minana? Keyawa matanana?”

¹⁴ Au selapita:, neyewi ema selese, “Kena, kewa matanakeye.” Apula: eyewi selese, “Sena kesale tapola koiya senatolo kalawa, Ikila Sosolo Ikomonawemi iwa emi kulukeye. Ili senato

† 7:10 Kisala Puka 3:8 ‡ 7:12 Hokatea 5:12-14

tapolawa A:pele Sipi Sa:le pepetayewi selako tiye
koiya apoyakeye.

15 Alanase, Kote koawemi Kote Piseiki sea mini-
tapowemi sita:nekeye.

Ikilalewala nukulapowala, ewamopela:
iyewi tima:na: tiya:sela: sita:nekeye.

Aluse sitalapita: Kote Piseiki sea enene
Eyewi iwa pote elakeye. §

16 Pote ela: iwa wa:ke mamenipesakeye. Iwa
hano ma:na:tepo, auwa maselaposakeye.

Otewi ili tomawa masanaposakeye.
Nano nowamokiwala ili tomawa ma
kopukakepesakeye.*

17 Koiyawemiye, a:pele sipi inayewi E a:pele sipi
potapola: ela epapuluse,

A:pele Sipi Sa:le Kote sea pawemi ela amoke
iwa aluse potapola: ili a:pele sipi inawa
elaposakeye. †

Potapola: ela:, iwa hano si maita: siliyapola:
inaposakeye. Inapola: iyewi napita:, iwa
kokolo kao sitalaposakeye.

Apula: ili ya:la siyawa sopokeye Koteyewi
helaposakeye." ‡

Aluse, sena sololo tilila semetei nowamoke nema
selesapekeye.

§ 7:15 Aisaia 4:5,6 * 7:16 Aisaia 49:10 † 7:17 Kisala Puka
23:1; Yone 10:11 ‡ 7:17 Aisaia 25:8; Hokatea 21:4

8

*Sawi Kopola Imayewi Hakeyawa Tekapeipe
Teka:tiwa, Tomo Teka:yawa Amowa Wekeye*

¹ A:pele Sipi Sa:yewi imayewi hakeyawa tomo teka:ti amowa, opo si hepe awa emi hepene falemi solo itapa feya itapa tepela: sita:nekeye.

² Opo si hepe awa amowa itapa tepela:, neyewi nano papowa wekeye. Hepene sena tomoipewa Kote minitapowemi nokemi sita:nema wa:polo tomoipewa kinapita: tiyapola: sita:nekeye.

³ Hepene sena nowamoke koloyewi timiya tisiwa tiyapola: inapola:, Kotema pauta ikumu napolo hosonosene satapola: Kotema miya:na:pela: tepolo etewa kalopo tiye ti amunawa pawemi inapola: elakeye. Enewemi ema pauta ikumu napolo hoseyawa sosolo kinisapekeye. Kote sena kesaleyewi Ema kulukululawa pauta ikumu napolo hosonosene sapolo homatoa hapawa semetei kekenepela: Kotema kinisapekeye. Koloyewi timiya etewa kalopo tiye ti amunawa Kote sea enene minitapowemi nokemi tiye tikeye.

⁴ Tiye ti wapa:kemi emi hepene senayewi pauta ikumu napolo hosonosene sapolo homatoa hapawa, Kote sena kesale kulukululawalapulu kekene tiye Koti enene minitapowemi hapakeye.

⁵ Hanapita: etewa kalopo wapa:kemi pauta sapolo tei wa:lawa hepene senayewi tiyapola: tisiwemi tuwapola: woliyetiyapita:, peleya: sosolo kolemi sotukepiyakeye. Sula amowa saiyakola kunukunawana, peleya: sosolo kolemi sanawa henewana kekene tiye minakeye.

Hepene Sena Pinipe Sopoyewi Wa:polo Sama:na:pela: Se Tiye Neyewi Papowa Wekeye

⁶ Apula:, hepene sena tomoipeyewi wa:polo sama:na:pela: seli tiyapola: pote sita:nekeye.

⁷ Potapola: sita:la:, hepene sena semeteiyewi e wa:polo sanapita:, aisi koleya etewa homiya amuwana, tei wa:lawala pepetawalapulu semetei peleya: kolemi sululupoyakeye. Peleya: takalese usulupewa elipei amowa sita:la:, osolo semeteiwa teiyewi waiya tikeye. Apula: i sopoke takalese osolo takayawa akewa elipei amowa sita:la:, osolo semeteiwa teiyewi waiya tikeye. Apula: hutiyawala sopoke wa:lese itapa telakeye.

⁸ Apula: hepene sena semetei nowa elipei amoke e wa:polo sanapita:, nano nowa tokomo sosolo amunawa teiyewi wa:lese wa:la, hano ka:na honosane sululuwalusapekeye. Sululuwalopita: hano ka:na amowana kamunuse takalese usulupewa elipei amowa kao sita:la:, osolo semeteiwa pepeta tesapekeye.

⁹ Apula: hano ka:na nano ketea sita:newana kamunuse takalese usulupewa elipei amowa sita:la:, osolo semeteiwa kulukeye. Apula: poti sipiwala sopowala, kamunuse takalese usulupewa elipei amowa sita:la:, osolo semeteiwa sanose ikomoyetikeye.

¹⁰ Apula:, hepene sena semetei nowa osolo amoke e wa:polo sanapita:, kona kotia tupa:tapola: wa:lesene epapuluse, meiyetolu semetei sosolo wa:lawalapulu mei falemi tese kolose peleya: inapola: hawemi sululupoyakeye. Hawana, hano si fiyatelawala, takalese

usulupewa akewa elipei amowa sita:la:, osolo semeteiwa meiyetolu sululupoyakeye.

¹¹ Meiyetolu unuwa Pikia unuwapokeye. Pikia hawemi osolo semeteiwa sutesinise hawana pikiyakeye. Hano pikiawa sena kesaleyewi menawa muta ya:ta ya:takeye.

¹² Apula: hepene sena semetei pinitewi amoke e wa:polo sanapita:, ikilale opowala kamunuse takalese usulupewa elipei amowa ho:liya, osolo semeteiwa eta: holiyamakeye. Kuneiwala osolo semeteiwa eta: holiyamakeye. Meiyetoluwala, osolo semeteiwa eta: holiyamakeye. Alusene, yopolosapekeye. Apula: ikilale opo ho:liya, osolo semeteiwa yopolosapekeye. Apula:, kunei ho:liyawa osolo semeteiwa yopolosapekeye.

¹³ Aputa: neyewi potakamake a:nema: usunu mei honosane falemi hutiye sila:sela: unuwapo holose, “Uo, eta: ilimanapo. Hepene sena nowa usulupeyewi e wa:polo seli sama:na:pela:, sena kesale peleya: sita:nema nano olokeyatela het-etiyaposakeye.” Au selapita:, neyewi topukeye.

9

Hepene Sena Semetei Piyewi E Wa:polo Sanawa Wekeye

¹ Hepene sena semetei piyewi e wa:polo sanapita: meiyetolu semetei nowa hepene falemi tese peleya: kolemi sutesinekeye. Sutesinapola:, peleya: olokeyatela ulalopo kukunawa itapa, isu tenamowa kolo timita: kiwa meiyetoluma kinisapekeye.

² Kinapita: isu tenamowa kola:pela:, ulalopo kukunawa itapanase emi tei homatoa sosolo fiyanekeye. Sosolo fiyanese tei homatoayewi mowa sopowemi foluse okala meiwana o:suluye tepela:, eta: holiyamakeye. Yopoloye tikeye.

³ Tei homatoa honosane emi mapalo muta tela peleya: sopowemi fiyatelakeye. Mapaloyewi, ko:nanuye nasene epapuluse maita: hamona e seyakeye.

⁴ Ko:nanu tela ama selese, “Futiyawala, i fawala, nakela fawala, nano ketea sopoke napa. Kote munuwa sipupa:wemi eta: momateyama sena kesale semetei amowa oiya kina:pa:.

⁵ Alawamona sena kesale amowa heneye kumita: kinapa. Tomawemi semetei olomita: kunei pipe sopowemi oiya kina:pa:.” Apula: mapalo mutalo senala: oiya kinise, ko:nanuyewi kinisene, aluse yaso napita: toma sosolo olopesakeye.

⁶ Ikila emiwa, sena kesaleyewi selaposa, “Nini toma oiya sita:la: hene heneye mapolokeye. Niwa ela:pe kipila kuma:na:tepe.” Au seya, kamowa makulaposakeye.

⁷ Mapalo ili tomawa kopolo hose kisi tepa:na: hanosene toma amunakeye. Ili piseiwemi nano nowa koloyewi timiya ha:ti amunawa fopiyakeye. Ili mitiwa sena mitiwa amunakeye.

⁸ Ili pisei fano senato sosowa kesale pisei fano amunakeye. Ili pese a:pele laeone pese amunakeye.

⁹ Ili tomawana ili hononowana fopiya funi amunakeye. Apula: tepa:na: hanose kopolo

hoseyewi kaliote kakiwemi tiya:sela:, tepa:na: kipila hanose kunukuna epapuluse, mapalo mutalo epiyewi hutiya hanose feyawa amunakeye.

¹⁰ Mapalo itiyame ko:nanu itiyame amunakeye. Kunei pipe sopowemiwa senala: oiya kinisene ili itiyameyewi kalakeye.

¹¹ Apula: mapaloyewi mutalo piseikiwa ulalopo kukunawa itapanase potapola: enene hepene sena olokeyatela akeye. * Hepene sena olokeyatelawa unuwa Hipulu solopela:la: Apa:tonekeye. E unuwa Kiliki solopela:la: Apolionekeye.†

¹² Alake nano ketea olokeyatela hetetima:na: elawa kotetikeye. Alawamona nano ketea olokeyatela elipei amowala usulupewala sikape hetetiyaposakeye.

Hepene Sena Semetei Tekatewi Wa:polo Sanawa Wekeye

¹³ Hepene sena semetei tekatewi e wa:polo sanapita:, neyewi ta:takamake Kote enene minitapo nokemi koloyewi timiya etewa kalopo kuku-nane pinipewemi solo nowa hopota: neye topuk-eye.

¹⁴ Hepene sena tekatewi wa:polo tiyapola: soyewi ema selese, "Hano sosolo unuwa Yufeletisi hepene sena pinipe seniyewi pololawa fakekepila:pa:."

* **9:11** Puwano fa:nemi hepene sena olokeyatela Kote sowa tikapeye tinase, Koteyewi iwa falasise ulalopo sulu hamona seyakeye. † **9:11** E unuwa mou Nano ketea Sopoke Ikomoye tisene senakeye. Aluse unuwapokeye. Aluse unuwapokeye.

15 Au selapita:, hepene sena pinipe seniyewi pololawa fakekepiyakeye. Sena kesale peleya: we sita:ne takalese usulupe takayawa akewa elipei amowa iya:pela:, osolo semeteiwa sana kumita:, hepene sena pinipewa fake tiye hamona, au seyakeye. Apula: puwano fa:nemi hepene sena pinipeyewi aluse timinimita: ta:peyakeye. Ta:pele tiyapola: yapewana, kuneiwana, ik-ilawala, awawala hetetimita: hepene sena pinipewa yesipela: sita:nekeye. Sena kesale sana kumita: yesipela: sita:nekeye.

16 Apula: neyewi ta:takamake, “Ami sena tepa:na: hanose kopolo hose tapeyawa aketiye, sakopolo elipei milionekeye.’ ‡ Aluse neyewi topukeye.

17 Aputa: neyewi uwa koane potakamake, sena kopolo hose helepela: inapita: papok-eye. Sena honono oma:pekise funiyewi honono fopiya keyalowala yopiyawala eleyawala amunakeye. Kopolo hose piseiwa a:pele laeone piseiwa amunakeye. Kopolo hose meapo emi tei wa:lawala, tei homatoawala tei homatoa eleya saofa olokeyaletela ikumu hoseyawana minak-eye.

18 Sena kesale peleya: we sita:newa takalese usulupe takayawa akewa elipei amowa iya:pela:, osolo semeteiwa tei wa:lawala, tei homatoawala, tei homatoa olokeyaletela ikumu hoseyawana, kopolo hose meapo emi mina amoke osolo semeteiwa sana kulukeye.

‡ 9:16 Elipei sakopolo milione amowa tiya:le sakopolo akewa eta: seli matanamakeye. Napa amowa hene heneye sosokeye.

19 Kopolo hose penaiya meakemiwana itiyamewemiwana elakeye. Ili itiyamewa suwei piseiki amunakeye. Suwei piseiyewi sena kalakeye.

20 Alake, kopolo hoseyewi sena kesale ikomonose sana kulukeye. Alawamona, sena kesale noka sana eta: kulumawa ili matanawa eta: notoloma apula: ili olokeyatela timiyawa takaleye tiye maiya:takeye. Iyewi ho olokeyaletela mokopo kote howanapulu wapilisekeye. Eta: iya:tesemanase iyewi mokopo kote kalikalila tiya:yewi timiyakeye. Noka koloyewi timini tiyapola:, noka silifayewi timini tiyapola:, noka aiyane ki talapoiya eta: wamenesema timini tiyapola:, noka etewayewi timini tiyapola:, noka iyewi timini tiyapola:, aluse iyewi timiyakeye. Tiya:yewi timiyanase mokopo koteyewi siyewi eta: potesemakeye. Kena:yewi eta: ta:tesemakeye. Onatuyewi eta: hanosemakeye. Mokopo kotema iyewi wapiyakeye.

21 Iyewi sena kumita: sanosewana, fapolo selese sanosewana, kesale iwei tisewala, nano ketea atu tisewala, sopokeye takaleye tiye maiya:takeye. Iyewi nano ketea napowa tima:na:pela: sita:pesena:pela: eta: notoyemakeye.

10

Sawi Nowa Momateya Kopola Koloteawa Hepene Senayewi Yonema Miwa Wekeye

¹ Apula: potakamake, hepene sena penaiya nowa hepene emi minakeye. Inisekiwa kiniwani

e tomawa fopule e piseiwemi sapatolo hekelesa: elakeye. E mitiwa opo ho:liya amunakeye. Tei kiya wa:lese wa:la epapuluse e onatuwa amunakeye.

² Sawi nowa momateya kopola koloteawa fake tiye, e tiya:yewi tiyapola: elakeye. E onatu iliyewi hano ka:na wapa:kemi onapela: ela:, onatu hukalowa peleya: emi onapela: ela:, aluse elakeye.

³ Eyewi unuwapo holose a:pele laeone unuwapo hopota: ta:tesene epapuluse topukeye. Mei falemi ikila tomoipewa kunukunakeye.

⁴ Kunukuna feya solo seyawa neyewi momatepa:se elawamona, hepene emi soye selese, “Kunukunayewi solo amowa momatepa. Mupata:pa:,” au seyakeye.

⁵ Au selapita: neyewi potakamake, hepene sena onatu iliyewi hano ka:na wapa:kemi onapela: ela:, onatu hukalowa peleya: emi onapela: ela:, e tiya:le iliyewi tilipikeye.

⁶ Tili tiyapola: Eyewi selese, “Ke sikapowemi heneo selakeye. Koteo, Kewa ikila sopoke kokolo kao tesekeye. Hepene falemiwana, hepene falemi nano ketea sita:newana, peleya:wala, peleya: weyemi nano ketea sita:newana, hano ka:nawana, hano ka:na nano ketea sita:lakala, sopoke Keyewi ma:ta: tiye timiyakeye. Itapa tema:na: ikilawa mapatokeye. Mapatoyanase yemiwa Koteyewi yesipela: maelaposakeye.

⁷ Hepene sena semetei nowa, tomoipe semeteiyewi e wa:polo ma:ta: tiye sanapita: nano ketea hetetima:na:wa kipila hetetiyaposakeye.

Alake puwano fa:nemi Kote tima:na: tisene sep-atosene senama hokatolose auma:na: e seyawa, heneye aupesakeye,” au seyakeye.

⁸ Puwano hepene emi selapita: solo topu wa:ke semetei kemi nema wa:ke selese, “Hepene sena onatu ili hano ka:na wapa:kemi onapela: ela:, onatu hukalo peleya: onapela: ela:, e tiya:yewi sawi nowa momateya kopola fake tiye tiyapola: enewa tima:na:pela: hamone.”

⁹ Au selapita:, newa hanapola: hepene senama selese, “Sawi koloteawa nema matina.” Au selapita: Eyewi selese, “Ehe, tima. Tiye maiya. Meakemiwa nakamake kele ipi mena amunakeye. Alawamona, kupuwemiwa pikilise isima:na: telakeye.”

¹⁰ Apula: neyewi tiyapola:, meakemi nakamake kele ipi mena amunakeye. Alawamona, ne kukemi pikilise isima:na: telakeye.

¹¹ Aputa: eyewi nema selese, “Sena kesale muta toma kalikalila sita:nemawana, sena kesale muta peleya: kalikalila sita:nemawana, sena kesale muta solo kalikalila sita:nemawana, sena piseiki kalikalila sita:nemawana, Koteyewi auma:na: seyawa wa:ke se tiye kina:pa:,” au seyakeye.

11

Kote Solo Walosene Sena Elipeiyewi Seyawa Wekeye

¹ Aputa:, nema i poloto lulawa epapula, Koteyewi kinise selese, “Kewa tesi tiyapola:, peleya: kolemi hanapola: Ne koawana, etewa wapa:se tiye tiwala, lulayewi ta:pelepa:. Ne

koane sena kesaleyewi Nema wapilise sita:newa emi akepa:

² Alawamona Ne koane peleya: pakiyawa keye lulayewi ta:pelepa. Koiyawemiye, Ne koane peleya: pakiawemi Yu sena telama inisekeye. Apula: kunei ikila talo pinipe epela: elipei emiwa (42) peleya: we Ne koamesa: ho:liyawa, Yelusaleme sitiwa, Yu senama telayewi ikomonose ekeye tiyaposakeye.

³ Apula: Ne solo se tiye kinisene sena elipei sepatosene sena epauluse hamonapita: inise, sena elipei amoke himu sosolo nakolose tapola nasoya kapela:, ikila taosene semetei sakopolo elipei talo tekapeipe emiwa (1,260)* Ne sowa sepatosene sena epapuluse se tiye kinaposakeye. Neyewi sena elipei amoke ne solo se tiye mita: ne penaiya a:ma miya:na:keye, " au seyakeye.

⁴ Apula: Piseiki peleya: weyemi potapola: E minitapo nokemi i olife elipei sita:newana, napa elipei sita:newana, se tiye kinisene senawa epapulakeye.

⁵ Aputa: sena nowamoke a:ko: olokeyale tima:na:pela: elawamona, a:ko: meapo emi tei wa:layewi sena amowa wa:lese kulusekeye. Ikomoye tisene sena aluse kuma:na:keye.

⁶ Apula: a:tewi Kote sowa sepatosene sena epapuluse se tiye kina ikila emiwa hano sima:pekitise a:te matanepela:, mei falemi hawa kama:na:keye. Apula: hano pepeta temita:, a:te matanepela: timinipesakeye. Sena peleya:

* **11:3** Kunei 42 emiwana, ikila 1,260 semetei kakeye. Ikila amowa yapene usulupe itapa tepela:, yapene pinika hepe hanapola: epapulakeye.

weyemi sita:newa nano ketea nakola kalikalila mita:, a:te matanepela: aluse timinipesakeye. Me wa:kewala wa:kewala a:tewi aluse penanose timinipesakeye.

⁷ A:tewi se tiye kinapola: itapa tepela:, peleya: ulalopo kukunawa itapa emi, sena kopolo ikalo amuna inise, sena a:ko:lapulu kisi tetese a:ko: sana kulaposakeye.

⁸ A:ko:mo sana kulu tomawa siti sosolo † isu emi telaposakeye. Apula: siti sosowa pale selese Sotome taune amowana, Isipi peleya: amowana epapulakeye, au selaposakeye. Siti sosolo emi eli Piseikiwa, i kelipapoya papela: sana kulukeye.

⁹ Ikila usulupe itapa tepela:, ikila pinika hepe ikila emiwa, sena elipei sana kuluwa telapita:, sena kesale muta inapola:, siyewi potapola: sitalaposakeye. Sena toma kalikalilawala, sena kesale peleya: kalikalila emi mina amokiwala, sena kesale solo kalikalilawala, sena maya kalikalilawala, iyewi sopoke siyewi potapola: sitalaposakeye. Aluse sita:la: iyewi selese, “Sena a:ko: peleya: eta: tikima:na:makeye,” au selaposakeye.

¹⁰ Sena a:ko: kululapita:, peleya: sopolo sena kesale sita:neyawa potapola: epelepesakeye. Epelese sita:la:, iyewi kisapesakeye. Iwa sopoke epelese, sena nowamoke sena nowama nano ketea mokopo kinapola:, sena nowamoke sena nowama nano ketea mokopo kinapola:, aupesakeye. Koiyawemiye, Kote solo se tiye kinisene sepatosene sena elipeiyewi nano ketea

† **11:8** Siti sosowa Yelusaleme sitikeye.

hililawa sena kesale peleya: we sita:nema minase, a:ko: sana kulunase sena kesale sopokeye epelepesakeye.

¹¹ Alawamona ikila usulupe itapa tepela: ikila pinikemi hepe elipei sana kuluwa hepa:la amowa Koteyewi fose falela me selawapokeye. Selawatapita: a:ko: mene tesile waiyakeye. Tesile walopita: sena kesale sopokeye potapola: sosolo ipilakeye.

¹² Ipilise sita:la:, hepene emi holose, “Ka:ko: weyemi mina,” Apula: ta:tapola:, a:ko: a:te kisi sena kesale minitapowemi mene tesi tiyapola: sitalapita:, kiniwani hepene falemi inapola: tiyapola: hapakeye. Hanapita: sena kesale sopokeye papokeye.

¹³ A:ko: tiyapola: hanakemi ikila awa emiwa, henene sosolo inise, Yelusaleme siti takalese taloipe takayawa, akotaipe sita:la:, talo semeteiwa ikomoyetikeye. Ikomoye tiyakamake sena kesale taosene tomoipe (7,000) sitiwemi sita:newa sana kulukeye. Sena kesale sana eta: kulumawa howa hanose ipilise Kote hepene falemi Ema selese, “Kewa sosokeye,” au seyakeye.

¹⁴ Alake nano ketea olokeyatela hetetiyaposakeye au seyawa, elipei amowa hetetiwa epakeye. Alawamona nano ketea olokeyatela osolo amowa hetetiyapose mapatokeye, au seyakeye.

Hepene Sena Semetei Nowa Tomoipe Amoke E Wa:polo Sanapita: Topuwa Wekeye

15 Aputa:, hepene sena tomo e wa:polo sanapita:, solo noka feya hepene falemi un-uwapo selese,

“Nini Piseiki Kotewalapulu Mene Silisene sena Yesu Keleso a:tewi peleya: sosolo we Piseikipela: sita:pesa:na: ikilawa hetetikeye. A:tewi ikila sopoke Piseikipela: kao sitalaposakeye.” ‡

16 Apula: sena sololo tilila talo elipeipela: pinipe (24) Kote minitapo nokemi ili piseiki seawemi kula:walopela: piseiyewi peleya: kolemi opola: sita:la: Kotema wapolise selese,

17 “Piseiki Koteo, Ke penaiyawa heneye sosok-eye. §

Kewa puwano enewa yemiwana elakeye.

Ke penaiyawa walopola:,

Piseikipela: ela: ma:ta: tiyapola:, niyewi Kema napolo selakeye.*

18 Kewemi eta: kulu hapama sena kesaleyewi Kema konomonose, †

alawamona, keyawa ima konomonose kotopela: falasima:na: ikilawa weyalakeye.

Sena kesale kuluwala, kotoma:na: ikilawa welakeye.

Apula: Ke tima:na: tisene sena kesalewala, Ke solo se tiye kinisene sepatosene senamawana, ‡

‡ 11:15 Tanio 2:44; 7:14, 27 § 11:17 Hokatea 1:8 * 11:17 Hokatea 19:6 † 11:18 Kisala Puka 2:1 ‡ 11:18 Hokatea 10:7

Kewa kulu hanosene ho:liya sena kesale-
mawana,
Ke unuwa ipilise sena kesale sopomawana,
Ke sena kesale unuwa sosomawana, Ke sena
kesale unuwa koloteamawala,§
nano ketea wa:la:ya hepe miya:na: ikilawa
welakeye.
Peleya: weyemi ikomo timinisene sena ke-
sale amowa ikomoma:na: ikilawala welak-
eye.”

¹⁹ Aputa:, hepene falemi Kote koane isu ten-
amowa kolotiyapita: potakamake, Kote pokose
elapita: neyewi papokeye. Apula: Kote
pokose suwemi Koteyewi puwano sepapo ti mo-
mateyawa pakeye. Kote koane isu tenamowa
kolo tisene epe tiseya ikila emiwa saiyakola
ho:liyawana apula: kunukuna feya sosowana,
henenewana, apula: hano aisi koleya etewa
homiya amunawana, semetei minakeye.

12

*Kesale Apula: Talakone A:ko: Yoneyewi Pa-
powa Wekeye*

¹ Mei falemi nano ketea sosolo kali waiyawa
hetetikeye. Walose kesaleyewi tapola kalesene
epapuluse oka kapela: henekeye. E onatuyewi
kunei wapa:se onapela: henekeye. E piseiwemi
pisei ha:ti meiyetolu kukuluipe sita:newa fopule
henekeye.

§ 11:18 Hokatea 19:5

² Kesale amowa sala alela ela: sala ha:na:na:pela:, oiya tese unuwapo hola:sela: henekeye.

³ Aputa: hepene falemi nano ketea waiya nowa hetetikeye. Walose talakone sosolo sitala* toma keyalo piseiwa tomoipewa elakeye. Pisei tomoipewemi piseiki ha:ti tomoipewa fopula: ela:, pesewa piseiwemi taloipe fiya telakeye.

⁴ Talakone itiyameyewi meiyetolu hepene falemi sita:newa usulupe takayawa elipei amowa sita:la:, osolo semeteiwa sanose, kikili tiyapola: peleya: kolemi toliyetikeye. Kesale amowa sala keisa:tapita:, talakoneyewi sala amo ma:na:pela: kesale amowa minitapo nokemi ke yesipela: enekeye.

⁵ Yesipela: elapita:, kesale amowa sena sa: kesiwapokeye. Sikape sena sa: amowa sena kesale peleya: sopolu sita:laka, penaiya Pi-seikipela: pote elaposakeye. Alanase sala amowa keisa:tapita:, ela:pe kipila Kote salo E piseiki sea enene emi sala amowa tiye hapakeye.

⁶ Tiye hanapitekiwa, kesale amowa senanama peleya:wemi ewa sesema:na:wa Koteyewi heka:pe, emi nesila hanapola: ikila taosene semetei sakopolo elipei talo tekapeipe emi (1,260) Koteyewi ewa potapola: elakeye.

⁷ Aputa: ikila emiwa hepene falemi kisi sosolo hetetikeye. Hepene sena unuwa Maekolo e hepene sena napowalapulu kekenepela: inapola:,

* **12:3** Niyewi peleya: we talakone maelakeye. Pisini solopela:la: kuya:le momateya amowa, kuya:lemakeye. Supala sosolo amuna talakone amowa momateyakeye.

talakone amowa e hepene sena olokeyatelawalawapulu kekenepela: Maekolowalawapulu tepekeye.

⁸ Tetese Maekolowa komowa sela:sela: talakone amowa tetese pulaye tikeye. Pulaye tiyapola: talakone amowa e hepene sena olokeyatelawalawapulu sukulu tiye hepene falemi tese toliyetikeye.

⁹ Apula: talakone sosolo amowa kuya:le puwano poluse se tiye miya:na: mina semetei epakeye. Sena kesale peleya: sopowemi sita:neyawa olokeyatela timinimita: sutesewa ewa semetei ekeye. E unuwa Sele apula: Setenekeye. Pateya selese poluse enewa ewa semetei ekeye. Alake Setenewana e hepene sena olokeyatelawala hepene falemi tese sukulu tiye peleya: weyemi toliyetikeye.

¹⁰ Aputa: neyewi ta:takamake hepene falemi soye unuwapo selese,

“Ikiwapowala, nukulapowala, ikila sopoke niyewi Kelesowemi kulu hapa sena ma:ewa Seteneyewi Kotema pateya tipalese kotosene enekeye.†

Pateya kotosene senawa peleya: kolemi toliyetikeye.

Toliyetinase yemiwa niyawa Kotema wapilikeye.

Kotewala, e Sa:le Yesu Kelesowala, a:tewi sena kesale amowa mene silima:na: pe-naiya Piseikipela: potapola: elakeye.

¹¹ A:pele Sipi Sa:yewi iyewi Kelesowemi kulu hapa ma:e atewala kakasilise kupula: e

† 12:10 Yope 1:9-11

pepeta hapanase, iyewi himu semetei esa:
matanepela;‡

Iyewi A:pele Sipi Sa:le amowa se tiye kinise.
Aluse Setene tiye sikape me apoyakeye.

Alake ili falela peleya: we sita:pesena:wa eta:
matanamake, Yesuwemi himu semetei
esa: matanepela: selese, 'Niwa kulaka-
makiwala ililakeye. Niwa sena olokeyate-
layewi sanosaleke ililakeye.'§

¹² Setene peleya: kolemi toliyetinase, kiwa hep-
ene falemi sitala
kiyawa sopoke Kotema napolo esa:
epelepa:.*

Alawamona peleya: kolemi sena kesale sita:ne
kiwala, hano ka:na nano ketea sitala ki-
wala ipipa:.

Koiyawemiye, Setenewa kiwa sitala emi
toliyetinase, ewa kima sosolo konomonose
elakeye.

Setenewa kolaiya itapa tema:na: ikilawa pa
telanase, ewa kima konomonose sosolo
ikomopesakeye.”

Aluse soye selesapekeye.

¹³ Aputa: hepene emi talakone toliyetiyapita:
peleya: we hanapola: ela:, sena sa: kesila E
amawa hanapita: ikomoma:na:pela: kulu tiye
hapakeye.

¹⁴ Kulu tiye hanapola: kesale amowa ne-
sila hanapola:, senanama peleya:wemi hamonite
a:nema: usunu epapula epi amowa kesalema

‡ 12:11 Hokatea 7:14 § 12:11 Luki 14:26 * 12:12 Kisala Puka
19:11; Aisaia 49:13; Hokatea 18:20

kinisapekeye. Kinapita: kesale amowa a:nema: emi ela: epi amoke futiye tesila: hanosene epapuluse, futiye hapakeye. Futiye hanapola:, Koteyewi senanama peleya: apoyawa emi ewa hanapola: henekeye. Helapita:, Kote hepene senala:yewi yapene usulupe epela: hepe emi ewamo pote enekeye.

¹⁵ Apula: talakoneyewi kesale amowa alu tiye inise, kesale amowa hano mena kumita:, talakoneyewi meapo emi hano sosolo fiyatelakeye.

¹⁶ Hawa sosolo ina:sela:, kesale amowa tiyapola: ha:na:na:pela: kulu hanapita:, peleya:yewi kesale amowa seselese, ulalopo suluwemi etapeyawa kolo tiyakamake hano sopokeye peleya:yewi kunakeye.

¹⁷ Apula: talakoneyewi kesalema sosolo konomonose, kesaleyewi e sa:le nokalapulu tepa:na: hapakeye. Apula: Kote sowa ta: tiyapola: Yesuwemi himu semetei esa: matanesene sena kesale amowa kesale amo salawa epakeye.

¹⁸ Apula: hano ka:na hema talakone hanapola: elakeye.

13

Mowa Kopolo Ikalo Sosolo Olokeyatela Epapula Elipei Minawa Wekeye

¹ Aputa:, neyewi potakamake hano ka:na emi mowa kopolo ikalo sosolo olokeyatela epapula fiyatelakeye. E piseiwemi pese taloipe telakeye. E piseiwa tomoipe telakeye. Telapita:, pese piseiwemi taloipewa semetei semetei esa: piseiki ha:ti fowaya enekeye. Pisei tomoipewemi unu

olokeyatela amowa Kotewa kolotea meapolose momateyakeye.

² Mowa kopolo ikalo sosolo olokeyatelawa kopolo lepate potosene amunakeye. E onatuwa kopolo pea onatu amunakeye. E meaka a:pele laeone meapo amunakeye. Mowa kopolo ikalo sosoyewi piseikipela: potapola: epesita:wala apula: penaiya sosowala talakoneyewi e piseiki sea enewemi ema mikeye.

³ Mowa kopolo ikalo sosolo olokeyatelayewi pisei tomoipe telawa, pisei semetei kemi sosolo kululapita: papokeye. Sosolo sana kuma:na: telawamona faliyetikeye. Faliyetiwa sena kesale peleya: sopowemi sita:neyawa potapola: selese, "Papokale! Ewa kuma:na: telawamona, eta: kulumanase eta: ilimanapo." Aluse mowa kopolo ikalo kulu hapa potapola: ili howa hanose selesapekeye.

⁴ Mowa kopolo ikalo piseikipela: pote epe-sita: talakoneyewi apoyanase sena kesaleyewi talakonema wapiyakeye. Wapilise mowa kopolo ikalo epapulamawana wapilise selese, "Mowa kopolo ikalo amunawa ewa puwanokeye. Ewa ela epapuluse nowa maelakeye. Ewalapulu tetese eta:wi komowa sela:sela: pula tiyeposape? Nowamoke komowa sela:sela: tepa:na:wa eta: ilimanakeye," au seyakeye.

⁵ Kunei talo pinipe epela: elipei emiwa (42) mowa kopolo ikalo epapula amoke eyewi e un-uwa me wapilise ela:, Kotewa wepi selese kolotea meapolose selapita:, Koteyewi eta: kalamakeye.

⁶ Apula: mowa kopolo ikalo amuna amoke Kote unuwana, hepene falemi Kote elakemi

peleya:wala, hepene falemi nano ketea sopoke sita:newana, kolotea meapolose henipasolose, aluse selesapekeye.

⁷ Mowa kopolo ikalo amuna amoke Kelesowemi kulu hapa sena kesale alapulu tetese, iwa tetese pulaye tikeye. Amowa Koteyewi eta: kalamakeye. Sena maya kalilawa, sena toma kalikalilawala, sena solo kalikalilawala, sena peleya: kalikalilawemi sita:newana, mowa kopolo ikalo amuna amoke piseikipela: penana:pela: potapola: elapita: Koteyewi eta: kalamakeye.

⁸ Eta: kalamanase sena kesale sopoke peleya: sopowemi sita:neyawa mowa kopolo ikalo epapulamawa wapiyakeye. Alawamona mowa kopolo ikalo epapulamawa eta: wapiyakeye sena kesale amowa wekeye. Sena kesale nokamoke matanepela: A:pele Sipi Sa:yewi iwamopelekiwa kakasilise kulukeye. Aluse matana sena kesale amoke unuwa Kote pukawemi momateyakeye. Apula: peleya: weyemi a hetetima:na:no ikila emiwa, kao sita:pesa:na: sena kesale amoke unu tiye tiwa Kote pukawemi momateyakeye.

⁹ Kiwa kena:ne tela:yawa seli ta:ta:pa:*

¹⁰ Sena nowa tipolo selawataposakeye Koteyewi au ta:pelesaleke, sena amowa tipolo selawataposakeye. Sena nowa sapa senato mina elipeiyewi sanaposakeye. Koteyewi au ta:pelesaleke,

* **13:9** Hokatea 2:7

sena amowa sapa senato mina elipeiyewi
sanaposakeye.†

Aupesakeye au ta:peyanase, ta: tisene sena kesale kiyawa Kotewemi himu semetei esa: matanawa iya:pa:pekitise, kao penana:pela: sita:latipa:.

¹¹ Aputa: mowa kopolo ikalo sosolo olokey-atela amuna nowa peleya: emi fiyatela neyewi papokeye. Fiyatelawa A:pele Sipi Sa:le pese e pi-seiwemi elipei fiyane epapulakeye. Alawamona, sowa kalose, talakone kalosene amunakeye.

¹² Mowa kopolo ikalo amuna sikape minawa, mowa kopolo ikalo amuna puwano mina alapulu semetei ela:, puwano mina amoke penaiya selese apoya epapuluse, sikape mina amoke epapuluse penaiya selese apoyakeye. Selapola: sekepilapita: mowa kopolo ikalo amuna puwano minawa piseiwa sana munu, ema sena kesale peleya: sopowemi sita:neyawa wapilimita:, mowa kopolo ikalo amuna sikape mina amoke selese, “Mowa kopolo ikalo amuna puwano minama wapilipa:,” au seyakeye.

¹³ Aluse mowa kopolo ikalo amuna sikape mina amoke e penaiyayewi matanepela: nano ketea sosolo timinisewa timiyakeye. Sena ke-saleyawa popita: tei wa:la meiki emi peleya: weyemi minite timiyakeye.

¹⁴ Mowa kopolo ikalo amuna sikape mina amoke mowa kopolo ikalo amuna puwano mina alapulu ela:, Koteyewi makalesaleke, e penaiyawa matanepela: nano ketea sosolo

† 13:10 Yelemmaia 15:2

timinisewa timiyakeye. Mowa kopolo ikalo amuna sikape mina amoke nano ketea sosolo mokopo timinipita:, sena kesale peleya: sopowemi sita:neyawa mokopo timiyawa kulu hapakeye. Kulu hanapola: sena kesalema mowa kopolo ikalo amuna sikape mina amoke selese, “Mowa kopolo ikalo amuna puwano minawa sapayewi sana falela amo unuwa wapilima:na:pela:, e tomawa ta:pele tiyapola: semetei kamunuse tiya:yewi mokopo kote tekamuna mowa kopolo ikalo amunawa tima:na: tiya:pa:.” Au selapita:, iyewi ta:pele tiye tiya:yewi mowa kopolo ikalo amunawa mokopo kote tekamuna timiyakeye.

¹⁵ Mowa kopolo ikalo amuna tiya:yewi mokopo kote tekamuna timiyama mowa kopolo ikalo amuna sikape mina amoke hepa:la kinapita:, Koteyewi eta: kalamakeye. Eta: kalamanase, tiya:yewi mokopo kote tekamuna timiya mowa kopolo ikalo amuna amo meakemi seyakeye. Meate selese, “Newemi eta: wapiyama sena kesalewa sana kula:pa:,” au seyakeye.

¹⁶ Mowa kopolo ikalo amuna sikape mina amoke selese, “Sena kesale unuwa sosowala, sena kesale unuwa koloteawala, nano ketea sosolo tiyala sena kesalewala, misitiya sena kesalewala, tima:na: tisene sena kesalewala, sena kesale tima:na: tisene sena kesalemawana, iwa sopoke sipupa:wemiwana, tiya: iliwemiwana, mowa kopolo ikalo amuna puwano mina amoke unuwa momatepa:.

¹⁷ Alanase, e unuwa eta: momateyama, e napa amowa momatepa:. E unuwana, napawala eta:

momateyama sena kesale amowa nano ketea matiyalaposi apula: mawa:la:yalaposakeye,” aluse mowa kopolo ikalo amuna sikape mina amoke ala:pe tuwatesapekeye.

¹⁸ Apula: sena kesaleyawa seli matanesaleke, mouwa matanepesakeye. Mowa kopolo ikalo amuna puwano mina amoke e napa sakopolo tekapeipe epela: talo tekapeipe apula: tekapeipe (666). Napa amowa pale selese sena unu momateyakeye. Napa amowa potosewa sena amou unuwa matanepesakeye.‡

14

A:pele Sipi Sa:le Sena Kesale Sakopolo Semetei Talo Pinipe Epela: Taosene Pinipe (144,000) Kisalawa Wekeye

¹ Aputa:, neyewi potakamake, A:pele Sipi Sa:le tokomo Saione tumu elakeye. A:pele Sipi Sa:walapulu sena kesale sakopolo semetei talo pinipe epela: taosene pinipe (144,000) kekene-pela: sita:la:, ili sipupa:wemi A:pele Sipi Sa:le unuwana E Ata unuwana momateyakeye.

² Neyewi ta:takamake hepene emi felese hano ka:na ko:lu sosolo inisene amunuse, kunukuna sosolo amunuse sena mutayewi kita sanawamuna tepita: topukeye.

³ Kote Piseiki sea enewana, nano falela a:pele amuna pinipe sita:newana, sena sololo tilila

‡ **13:18** Puwano fa:nemi Lome piseiki Sisa unuwa Nelo enekeye. E unuwa akelese napa 666 akeye. Sena amowa Kelesowemi kulu hapa senawa sosolo ikomonakeye. Ewa olokeyatela ela epapuluse, sena sikape mina:na: amo olokeyatela timinipesakeye.

sita:newana, ili minitapowemi sena kesaleyewi sakopolo semetei talo pinipe epela: taosene pinipe amoke (144,000) kisalakeye. Iyewi kisalawa peleya: we sosolo emi Koteyewi mene sili sena kesale amoke kisala hili kisalakeye. Kisalawa iyewi semetei matanakeye. Sena kesale nokamoke eta: matane tima:na: telamakeye.

⁴ Alake sena kisala kesalewalapulu eta: hanosemakeye. Kesale eta: iwei tisemakeye. A:pele Sipi Sa:le hanapita: iwala semetei Ewalapulu kekene tiyapola: hanosekeye. Kote sena maya ola:pe iwakeye. Iyewi Kotewala, A:pele Sipi Sa:le amowala, me solo se wapilimita: Koteyewi iwa puwano mene silikeye.

⁵ Mene sili sena kesaleyewi nano ketea mokopo eta: selesemakeye. Eta: hele matanesemakeye. Iwa hene heneye napolo sopokeye.

Hepene Sena Usulupe Minawa Wekeye

⁶ Aputa: neyewi potakamake, meiki falemi hepene sena semetei nowa futiya ha:na:sela: elakeye. Fitiya ha:na:sela: ela: sena kesale peleya: we sosolo sitanewemi, sena kesale peleya: sopokeye sita:nemawana, sena kesale maya sopomawana, sena kesale solo kalikalilamawana, sena kesale toma sopomawana, kokolo kao tesene Kote sowa se tiye miya:na:pela: sila:sela: elakeye.

⁷ Sila:sela: ela: eyewi unuwapo selese, "Kiyawa Kote ipipa:. Ewa sosonase Ema wapilise me sola:ta:pa:. Koiyawemiye, Koteye sena kesale sopokeye takalepela: takalese kotoma:na: iki-lawa hetetikeye. Hepene falemiwana, peleya:

weyemiwana, hano ka:nawana, hano fiyatela sopowala, Eyewi ma:ta: tikeye. Alanase Ema wapilipa:,” au seyakeye.

⁸ Alawemi ela:, hepene sena semetei nowa, elipei amowa kulu hanose inapola: sela:sela:, “Papilone siti sosowa ekele hapalakeye. Papilone siti itapalakeye. Sena kesale peleya: sopoke sita:newemi ili himu notolomita: eyewi iwa sukulu tiye mina iwei kesale ima waine hano maita: kinapola: epapuluse iwa sukulu tiye minakeye. Sena kesale Papilone sitiwemi sita:neyawa hene heneye olokeyatela timiyanakeye. Ili tomayewi matanawa sosolo olokeyatela timiya:sela: sita:la:, apula: iyewi Kote ke iya:peyawa sita:nekeye. Aluse sita:la:, sena kesale peleya: sopowemi sita:neyawa olokeyatela timinimita: supukeye. Supunase Papilone siti sosowa ekele hapakeye,” au seyakeye.

⁹⁻¹⁰ Alawemi ela:, hepene sena semetei nowa, usulupe amowa kulu hanose inapola: unuwapo sela:sela:, “Mowa kopolo ikalo amuna puwano minawana, mowa kopolo ikalo amuna ta:pele tiye mokopo kote tekamuna tiya:yewi timiyawana, sena kesaleyewi wapilise sita:laleke, mowa kopolo ikalo unuwa ili sipupa:wemiwana, tiya:wemiwana, momateya sena kesalema Koteyewi konomopesakeye. Hene heneye sosolo konomonose elaposakeye. Senayewi sena nowama waine hano maita: kapowa woliyetiye kinisene epapuluse, Kote konomonosewa sosolo woliyetiye aluse sena kesalema kinaposakeye. Waine hano hene hawanapulu eta: keselama epapuluse Kote

konomonosewa aluse kinaposakeye. Alake Kote konomonawa mahepapelepesakeye. A:pele Sipi Sa:wala, hepene sena napolo ho:liyawala iwa sitala, minitapowemi sena kesale amowa Koteyewi sosolo falasipesakeye. Sosolo falasisene peleya: emi etewa unuwa saofa amowa wa:la, homatoa ikumu hoseyawakeye. Etewa saofa wa:lawala, tei wa:lawala iwa wa:pesakeye.

¹¹ Wa:lese tei homatoa kao fiyanese elaposak-eye. Tei wa:la ili oiyawa maitapa tepesak-eye. Mowa kopolo ikalo amuna puwano minawana, mowa kopolo ikalo amuna ta:pele tiye mokopo kote tekamuna tiya:yewi timiyawana sena kesaleyewi wapolise sita:la:, mowa kopolo ikalo amuna unuwa momateya sena kesale amowa Koteyewi falasi epetekiwa tei wa:layewi wa:pesakeye. Ikila sopoke ikilawala nukulapowala wa:la:sela: kao elaposakeye,” au seyak-eye.

¹² Aluse, Kote sowa ta: tiyapola: sita:ne E sena kesale ho:liya kiwala auma:pekitise Kote sowa ta: tiyapola:, Yesuwemi himu semetei esa: matanepela: penana:pela: sita:latipa:. Mene hanapa Yesuwemi himu semetei esa: matanawa epelema:na:pela: matanepa:.

¹³ Aputa: ta:takamake, hepene emi soye selese, “Weyamu momatepa:. Ikila yemiwana, sikapewala Piseiki Yesu Kelesowemi himu semetei esa: matana sena kesale kuluwa Koteyewi napola:tapita: epelepesakeye. Ho Napoyawala selese, Ehe, heneye selakeye. Iwa hokolose timiya:sela: sita:newa iya:pela: ha:le tepesakeye.

Iyewi nano ketea napolo timiyawa iwalapulu semetei hanakeye,” au seyakeye.

Peleya: Weyemi Nano Ketea Nakela Sa:le Kela Hene Ma:na: Kenepita: Sapayewi Na Tiya:pa:

¹⁴ Aputa:, neyewi potakamake, akopa: koiya wapa: falemi Sena Sa:wa amuna emi henekeye. Hela: koloyewi timiya ha:ti amowa fopule, tiya:yewi sapawa tiyapola: henekeye.

¹⁵ Helapita:, hepene sena nowa Kote koane emi inapola:, sena akopa: wa:pa:kemi henema unuwapo selese, “Peleya: kolemi nano ketea nakela sa:le kenakeye. Kenawa sapayewi nasolo tiye tiya:pa:. Kenase nasolo tiye tima:na: ikilawa hetetikeye,” au seyakeye.

¹⁶ Au selapita:, sena akopa: wa:pa:kemi enene sapayewi peleya: kolemi nano ketea ma:na: kenawa nasolo tiye tikeye.

¹⁷ Apula:, hepene falemi Kote koane emi hepene sena nowa inise, ewala sapa mina tiyapola: minakeye.

¹⁸ Tiyapola: inapita:, hepene sena nowa nano ketea ikomomita: tei wa:la penaiya potapola: enekeye. Eyawa Kotema mokopo miya:na:pela: pauta ikumu napolo hosonosene satapola: tepolo etewa tiye ti amunawa iya:pela: minakeye. Inisekiwa hepene sena sapa mina tiyapola: Ema unuwapo selese, “Peleya: kolemi mei kalepe fo kenepita:, sapayewi nasolo tiye kalepe fowa tiya:pa:,” au seyakeye.

¹⁹⁻²⁰ Apula: hepene senayewi sapa tiyapola: ela amowa, peleya: kolemi mei kalepe fowa nasolo tiye, kalepe fowa tikeye. Tiwa mei

kalipe fowa tikipaselesa: hawa hamonite etewa kalotese pokose epapula emi tuwaponase, emi toliyetikeye. Tolusulawa siti hemawemi onapela: tiye tikeye. Tiye tiyapola: hano inapola: aluse fiyanekeye. Inisekiwa, pokose tuwapowa emi woliyetiye mowa sakotese peleya: sopowemi hapakeye. Hanapola: kopolo hose meapo koma:peya emi fiyanekeye. Hano ka:ne minawa peleya: pama sakopolo usulupe (300) kilomita epapula hapakeye. Apula: pokose mei kalepe fo tiye tiwemi mouwa Koteyewi konomonose falasima:na:wa ta:pele tikeye. Mei kalepe fowa hano hapawa sena kesale pepeta ha:na:na:wa ta:pelese hapakeye.

15

Hepene Sena Tomoipewa Minawa Wekeye

¹ Aputa:, potakamake, hepene falemi nano ketea nowa pa:ta sosolo eta: potosema waiyawa wekeye. Hepene sena tomoipeyewi nano ketea nowa sena ikomonosene keteawa, tomoipe tiyapola: sita:nekeye. Ikomonose itapa tepela:, wa:ke sena maikomopesakeye. Ikomonose itapa tepela: Kote konomonosewa itapa tepesakeye.

² Apula: hano ka:na amowa hewa potosene epapula alapulu tei wa:lawalapulu kekena amuna papokeye. Mowa kopolo ikalo amuna puwano minamawana, mowa kopolo ikalo ta:pele tiyapola: mokopo kote tekamuna tiya:yewi timiyamawana, mowa kopolo ikalo unuwa napa momateyawala, kisi tetapola: komowa sela:sela: sano tiye toliyeti sena kesale

amowa hano ka:na hewa amunawa hano hema sita:nekeye. Sita:la: kita amuna hapi Koteyewi miwa tiya:yewi tiyapola: sita:nekeye.

³ Tiyapola: sita:la: Kote tima:na: tisene sena Moseseyewi kisalawala, A:pele Sipi Sa:yewi kisalawala iyewi ta:pele tiyapola: kisalese,

“Piseiki Kote, Keyawa nano ketea timinisewa hene heneye sosokeye.*

Ke penaiyawa hene heneye sosokeye.

Keyewi alusewa hekeya napolo sopokeye.

Keyawa heneye selesekeye.†

Sena kesale peleya: sopowemi sita:newa

Keyewi kao Piseikipela: pote elakeye.

⁴ Kewa semetei hene heneye napolo sopolu ho:liya elakeye.

Alanase sena eta:wi Ke unuwa me solo se wapol-
ima:na:pela: ipilise mapolopesape?‡

Sena kesale peleya: sopowemi sita:neyawa

Kewa wapolipesakeye.§

Koiyawemiye, Keye nano ketea timinisewa hekeya napolo sopowa senama waiyak-eye.”

⁵ Kisapela: itapa tepela:, hepene falemi Kote fala: koane amuna Kote koane heneye suwemi isu tenamowa kolotiyapita:, koane suwemi neyewi papokeye.

⁶ Kote koane sulu emi hepene sena tomoipeyewi nano ketea nowa sena ikomonosene keteawa tiyapola: minakeye. Hepene senayewi tapola

* 15:3 Kisala Puka 111:2 † 15:3 Kisala Puka 145:17 ‡ 15:4 Yelemia 10:7 § 15:4 Aisaia 66:23

koiya ho:liya napolo kapela:, koloyewi timiya ke-tale ekili amuna ili honowemi kapela: minakeye.

⁷ Inapita:, nano falela a:pele amuna pinipe semetei nowa eyewi hepene sena tomoipema koloyewi timiya tisi semetei semetei esa: kinisapekeye. Kokolo kao tesene Kote sosolo konomonose falasima:na:wa tisiwemi selatiye woliyetiye hapawa, hepene sena tomoipema semetei semetei esa: kinisapekeye.

⁸ Hepene falemi Kote koane suwemi Kote ho:liyawala penaiyawana tei homatoa epapula koane suwemi woliyetiye telakeye. Woliye tiye elapita:, sena nowa Kote koane suwemi musuluyetiye mahanaposakeye. Koane suwemi musuluyetiye ha:na:na:pela: puwano hepene senayewi senama ikomonosewa kinapola: elak-eye.

16

Hepene Senala:yewi Sena Ikomonosene Keteawa Tisiwemi Selatiye Woliyeti Suyetiwa Wekeye

¹ Neyewi ta:takamake, hepene falemi Kote koane emi hepene sena tomoipema soye selese, “Koteyewi sosolo konomonose falasima:na: tisiwemi woliyetiwa peleya: sosolo sena kesale sita:ne kolemi suyetiya:pa:,” au selapita: neyewi topukeye.

² Alake, hepene sena semeteiyewi Kote koane iya:pela: e tisiwemi nano ketea selatiye woliyetiwa peleya: kolemi suyetisapekeye. Suyetiyakamake, mowa kopolu ikalo amuna

unuwa sena tomawemi momateya sena kesaleyewi mowa kopolo ikalo amuna ta:pele tiye tiya:yewi mokopo kote tekamuna timiyama wapilisaleke, ili tomawemi oloseseya sopolo telakeye. Oloseseya oiya ilima apula: ikumu olokeyatela hoseyakeye.

³ Apula: hepene sena semetei nowa elipei amowa e tisiwemi nano ketea selatiye woliyetiwa hano ka:na emi suyetisapekeye. Suyetiyakamake hano ka:nawa sena kulu pepeta amuna tesapekeye. Pepeta tekamake nano ketea sopoke hawemi sita:newa ya:telese ya:tala hapakeye.

⁴ Apula: hepene sena osotewi amowa e tisiwemi nano ketea selatiye woliyetiwa hano ine emiwana, hano si fiyatesene emiwana suwetiyakamake hawa pepeta tesapekeye.

⁵ Pepeta tepita: neyewi ta:takamake, hano pote enene hepene senayewi selese,

“Koteo, Kewa puwano kao enewa, yemiwana elakeye. Kewa napolo hekeya sopolo elakeye.*

Sena olokeyatelawa Keye potosekiwa, iwa takalepela: falasima:na: wa:la:ya hepe ilikeye.

⁶ Alake, Kewa kulu hanosene sena kesalewala, Ke sepatosene senawana iyewi sana kulukeye.

Sana kuluse, pepeta hapakeye. Alake yemiwa sena olokeyatelayewi hano pepeta ke iya:peyawa

* 16:5 Hokatea 15:3

Keyewi ima maita: kinakeye.† Kinisaleke,
“Ilikeye,” au seyakeye.

⁷ Apula: ta:takamake, Kotema miya:na:pela:
pauta ikumu napolo hosonosene tepolo etewa
tiye ti emi soye holose,‡

“Ehe, henenapo. Piseiki Koteo, Kewa sosokeye.
Keyawa heneye sopolu alusekeye.
Keyawa hekeya takalepela: falasi esekeye.”

⁸ Apula: hepene sena pinitewi amowa e
tisiwemi nano ketea selatiye woliyetiwa okemi
suwetiyakamake, opo emi teiyewi wa:lesene
epapuluse, sena kesale waiya tikeye.

⁹ Wa:lese Koteyewi aupa:, au seyakeye. Au
seyawa takalepela: falasima:na: Kote senayewi
kolotea meapolose henipasolose ikomoye tikeye.
Ikomonose Kotewa mawapilise Kotema sitala-
pose ili mane olokeyatelawa eta: notoyemakeye.

¹⁰ Apula: hepene sena piyewi amowa e tisi-
wemi nano ketea selatiye woliyetiwa mowa
kopolo ikalo amuna piseikipela: potapola: hele-
sene sea emi suyetisapekeye. Emi suyetiyapita:
mowa kopolo ikalo amunayewi e potapola:
enene sena kesale amowa sopoke yopoloyetik-
eye. Yopolotela sita:la: sena kesale toma
oya:sela: sita:nenase, ili tepewa nasapekeye.

¹¹ Toma oya:sela: oloseseya sopolu sita:nenase,
Kote hepene falemi Ema kolotea meapolose heni-
pasolose au seyakeye. Alawamona, ili olokey-

† 16:6 Aisaia 49:26; Hokatea 17:6 ‡ 16:7 Hokatea 15:3; 19:2

atela timiyawa eta: notoyemakeye. Apula:, iyewi Kotewemi eta: kulu hanosemakeye.

¹² Apula: hepene sena tekapeyewi amowa e tisiwemi nano ketea selatiye woliyetiwa hano Yufeletisi emi suweti yakamake, hawa sekako tikeye. Alake opo inisene tapowemi sena piseiki muta minite ili ami senala: ha:na:sela: hawa sekako tikeye.

¹³ Aputa: potakamake, talakone meapo suwemiwana, mowa kopolo ikalo amunayewi meapo suwemiwana, mokopo sepatosene senayewi§ meapo suwemiwana, ho olokeyatela usulupe kei amuna fiyatelakeye.

¹⁴ Ho olokeyatela amowa inapola: peleya: sopowemi hanapola: sena piseiki sita:nema iyewi nano ketea penaiyayewi matanepela: timinisewa waiyakeye. Walopita: sena piseiki sopoke kekenepela:, Kote Hene Heneye Penaiya Sosoma kisi tepela: tepa:na: kekenesapekeye. Tapa:na:pela: ikila oka Kote Sosoyewi ta:pele tiye apoyakeye.

¹⁵ Aputa: sikape mina:na: sena Keleso Eyewi selese,

“Ta:ta:pa:. Koane ina tikila:pela: fayelapita:, atu tisene sena inisene epapuluse, Newa aluse mina:na:keye. Newa inapele esa: potapola: sita:latipa:. Sena eta: enimake ela: apota: ela:, e tapola kalesewa pawemi tuwapola: ela:, Newa inisene ikila emiwa senawa henese

§ 16:13 Mokopo sepatosene senawa mowa kopolo ikalo amuna sikape mina epakeye.

ewalose mahanaposakeye. Ewa epelese ekela hanaposakeye,” au seyakeye.

¹⁶ Apula: Hipulu solopela:la: peleya: unuwa Amaketone peleya: emi sena piseiki muta ho olokeyatelawa kei amunayewi selese, “Kekenepa:se mina.” Au selapita:, inapola: kekenesapekeye.

¹⁷ Aputa: hepene sena tomoyewi amoke e tisiwemi nano ketea selatiye woliyetiwa alokemi suyetisapekeye. Suyetiyakamake, Kote koane piseiki helesene sea emi soye unuwapo selese, “Itapakeye. Kotetikeye.”

¹⁸ Au selapita:, saiyakolose kunukuna unuwapo sosowala, peleya: sanawa henene hene heneye sosolo minakeye. Peleya: weyemi puwano sena ma:ta: tiye maya mina ikila emiwa henene sosolo aluse eta: minamakeye.

¹⁹ Henene sosolo inapola:, Papolone siti sosolo amowa pasolose usulupe hepe telakeye. Apula: peleya: muta siti kalikalila koane tiwa tukula hapakeye. Papolone sitiwemi sena kesale sita:newa ili mane olokeyatelawa Koteyewi maiya:takeye. Waine hano kapowa wasuwa iyewi maita: kinisapekeye. Waine hawa pale solo selese Koteyewi konomonose sosolo falasiwa epakeye.

²⁰ Henene inise hano olo:lu sopowala, hayewi foyetise itapa telakeye. Tokomo sopoke enewana takale telakeye.

²¹ Hano aisi koleya etewa homiya amuna mei falemi tese sinise, sena kesale tomawemi sululupoyakeye. Aisi etewa sululuwayawa etewa sosolo heneye hilila talo pinipe apula: pipe

kilo (45) amuna sululupoyakeye. Aisi etewa sutesinise sena kesalewa muta ikomononase iyewi Kotema kolotea meapolose henipasolose au seyakeye.

17

Iwei Kesale Sosolo

¹ Aputa:, hepene sena semetei tomoyewi tisi tomoipewa tiyapola: sita:la: semetei nowa newa elakemi inapola:, nema selese, “Kewa mine. Kema neyewi nano ketea waloma:na:ke mina. Iwei kesale sosoyewi hano muta wapa: falemi helakeye. Hela:, eyewi nano ketea olokey-atela timiyanase falasima:na:wa neyewi kema waloma:na:keye.

² Apula: peleya: weyemi sena kini piseikipela: sita:neyawa iwei kesale amowa iwei tisapekeye. Senayewi waine hano nase himu nanano tesene epapuluse, peleya: weyemi sena kesaleyewi kesale iwei tise* aluse, matanawa akelelisekeye,” au seyakeye.

³ Aputa: hepene senayewi newa siliyapola: uwa koane amuna potosene mowa honosanewemi tiyapola: hapakeye. Siliye hanosekiwa Kote E Ho Napolo E penaiyayewi hepene senawana na:nipe hapakeye. Hanapola: potakamake, mowa kopolo ikalo amuna toma keyalo wapa:kemi kesale helepela: enekeye.

* **17:2** Senayewi e ekele iya:pela: sena ela hanosene kesale amowa iwei tima:na: hanosene epapuluse, senayewi Kotewa iya:pela:, ho olokeyatelawala mokopo kote amunawana wapil-ima:na:pela: hanosekeye. Aluse pale seya mouwa epakeye.

Mowa kopolo ikalo amuna toma sopolu Kote unuwa itipilise ikomonose momateyakeye. Mowa kopolo ikalo amuna piseiwa tomoipe pese piseiwemi taloipe epapuluse sita:nekeye.

⁴ Kesale amowa toma momatetiye tapola keyalowala okane fo mupulu amunawana kapela:, kapolo amuna kemakuwemi tuwapola:, koloyewi timiya nano kalikalila kemakuwemi sako tiyapola:, koloyewi timiya sakuna tiya:lewemi kapela:, koloyewi timiya kena:ne selawatesene kena:wemi kapela:, etewa moweni sosoyewi wa:la:losewana walose kemakuwemi kapela:, aluse tomawemi timiyanakeye. Aluse tomawemi momatetiye, koloyewi timiya kapo hano woliyetiye tiyapola: henekeye. Hano woliyetiwa pale seyawa Kote minitapowemi eyewi nano ketea olokeyatela timiyawana, e iwei mane olokeyatela sopowala kapowa selawapola: woliyetilapokeye.

⁵ Kesale amo sipupa:wemi unuwa o:sulu enene momateyawa pale selese momateyakeye. Momateyawa wekeye. “Papilone siti sosolo amunawa nekeye. Sena ela hanosene iwei tisene kesale sopoke ili ama amowa nekeye. Apula: peleya: weyemi mane olokeyaletela sosolo timinisene sopoke yo amowa nekeye,” aluse momateyakeye.

⁶ Apula: Kote kulu hanosene sena kesale sana kuluwala, Yesu solo se tiye kinisene sena kesale sana kuluwala, sena sana kulusene mouwa kesale epakeye. Waine hano nase matana nanano tesene epapuluse, kesale amokiwa Yesu sena kesale sana kulu pepeta nase matana notolos-

apekeye. Kesale amowa neyewi potapola: newa howa hapakeye.

⁷ Howa hanapita: hepene senayewi nema selese, “Ko:lupita: kewa howa hanoseye? Mowa kopolo ikalo amunayewi piseiwa tomoipe, pese piseiwemi taloipewa fa:kemi kesale amowa helepela: elakeye. Kesale amo mouwala, mowa kopolo ikalo amunayewi mouwala, yemiwa neyewi kema selakeye. Mouwa wekeye.

⁸ Mowa kopolo ikalo amuna keyewi papowa puwano falela enewa, yemiwa kulu elakeye. Alawamona, sikapewemiwa peleya: ulalopo kukunawa itapanase emi ewa inapola:, kao falasise epesita: falasima:na: peleya: emi hamonapita: hanaposakeye. Apula: ela:pe puwano Koteyewi peleya: we a hetetima:na:no, sena kesale kao sita:pesena:wa Kote pukawemi unuwa eta: momateyama sena kesale peleya: we sita:ne amowa mowa kopolo ikalo amuna sikape inapita: potapola: ili howa hanaposakeye.

⁹ Apula: sena kesaleyawa seli matanepela: sita:la:, nano ketea mouwa sopoke matanepesakeye. Mowa kopolo ikalo amuna pisei tomoipewa, tokomo olosa:waya tomoipe epakeye. Tokomo olosa:yawa tomoipewemi kesale amowa henek-eye.

¹⁰ Alake, mowa kopolo ikalo amuna pisei tomoipewa, sena kini piseiki tomoipewala epakeye. Sena kini piseiki pipe puwano piseikipela: sita:newa kulukeye. Kulapita: potapola:, tekape amowa piseikipela: enekeye. Tekape amo fo:su tomowa inapola: piseikipela: elaposakeye.

Alawamona, ikila koloteawemi ewa piseikipela: elaposakeye.

¹¹ Mowa kopolo ikalo amuna puwano falela enewa, yemiwa kulu elakeye. Kulu enewa, sikape mina:na:wa piseiki kini olo epakeye. Oloyewi mowa kopolo ikalo amuna tomoipe puwano piseikipela: sita:newa e manawa semetei kakeye. Ewala falasima:na: peleya: emi hanaposakeye.

¹² Pese piseiwemi taloipewa sena piseiki kini taloipe epakeye. Iwa yemiwa piseikipela: sita:pesita: eta: ta:peyamakeye. Sikape ta:pele tiyapola:, mowa kopolo ikalo amuna piseikipela: enewemi, iwala opo si ikila koloteya kasa awa semetei amunawemi piseikipela: sita:laposakeye.

¹³ Apula: sena piseiki kini taloipeyewi himu semetei esa: matanepela: mowa kopolo ikalo amuna ama selese, “Nini penaiyawa kema kinakeye. Nini peleya:wa, keyewi piseikipela: pote epesita:, kewa ta:pele tiye apoyakeye.”

¹⁴ Apula: iwa sopoke kekenepela:, A:pele Sipi Sa:le alapulu kisi tepela: tetaposakeye. Alawamona, tetese A:pele Sipi Sa:yewi iwa ikomoye tiyaposakeye. Koiyawemiye, sena sosolo sopoke Sosowa, A:pele Sipi Sa:le epakeye. Sena piseiki kini sopoke Piseiki Kiniwa, A:pele Sipi Sa:le epakeye. Apula: Eyewi siliyapola: ta:pele tiye sena kesaleyewi A:pele Sipi Sa:le amowa kulu hanose Ewemi himu semetei esa: matanepela: Ewalapulu semetei tetaposakeye.” Aluse, hepene senayewi selesapekeye.

¹⁵ Aputa: hepene senayewi nema wa:ke selese, “Hano muta wa:pa:kemi iwei kesale helapita:, keyewi puwano papokeye. Papo hano muta mouwa wekeye. Sena kesale toma kalikalilawala, sena maya kalilawa, sena peleya: kalilawa, sena solo kalikalilawala, sena kesale sopoke kekenepela: hano muta epapulakeye.

¹⁶ Apula: pese piseiwemi taloipe keyewi papowa sena piseiki kini taloipe epakeye. Iyawala, mowa kopolo ikalo amunayawala, iwei kesale amowa mapolopesakeye. Mapolose kesale amowa sanose ikomonose, e tapola kalawa kolu tiyapita:, ewa henese elaposakeye. Henese elapita: tomawana ho amowana naposakeye. Napela: iliye tipela:, noka kemi telapita: tei kilipesakeye.

¹⁷ Koiyawemiye, sena piseiki kini taloipeyewi ilipe himu semetei esa: matanepela:, iyewi peleya: mowa kopolo ikalo amunayewi piseikipela: pote epesita: matanesewa, Koteyewi matanese apoyakeye. Koteyewi auma:na: seyawa auma:na:no sena piseiki kini taloipe sopoyewi mowa kopolo ikalo amuna puwano putupesakeye.

¹⁸ Aputa: kesale keyewi papowa mouwa siti sosolo amowa epakeye. Siti sosolo emi sena piseikipela: enewemi peleya: sopoke sena piseikiwa eyewi pote elaposakeye.” Aluse hepene senayewi selesapekeye.

18

Papilone Sitiwemi Sena Kesale Falasilawa

Wekeye

¹ Aputa:, hepene senayewi selapola: itapa tepela:, neyewi potakamake, hepene emi hepene sena nowa minakeye. Inisekiwa e penaiyawa sosowalapulu inise, e ho:liyawa peleya: weyemi ho:liyaakeye.

² Eyewi unuwapo holose,

“Papilone siti sosowa ikomoyetikeye.* Siti sosowa heneye olokeyaleye tise itapa telakeye.

Pulaye tiyapola: itapa tepela:, sitiwemi ho olokeyaletelawala,
 isanese ho sopowala,
 a:nema: olokeyaletela usunu amuna sopowala,
 a:pele olokeyaletela sopowala, iwa sopokeye epemi sitalakeye.

³ Koiyawemiye, senayewi waine hano nase matana nanano tese matana hanosene epapuluse,
 sena kesale peleya: sopowemi sita:neyawa e mane olokeyatelawa timininase ili matanawa olokeyatela sopolu matanakeye.

Kesale amowa sena piseiki kini peleya: sopolu sita:neyawa iwei tise sita:nekeye.

* **18:2** Tanio enene ikila emiwa Papilone siti kamuna enekeye. Papilone sitiwemi sena kesaleyewi hene heneye olokeyatela timiyanase, Koteyewi iwa falasise, sitiwa ekeye tikeye. Alake Papilone siti pale seya siti nowa hene heneye olokeyatelawa Koteyewi sosolo falasipesakeye.

Papilone sitiwemi sena kesale nano ketea musu
 ilima tima:na: matananase,
 sena sopoke pisinisi olokeyatela timinise,
 moweni sosolo tikeye.

Ala epapuluse sena peleya: sopoke sita:neyawa
 pisinisi olokeyatelawa ta:pele tiyapola:
 tiya:sela: moweni sosolo tikeye.”

Aluse hepene senayewi selesapekeye.

⁴ Aputa: neyewi ta:takamake, hepene emi tese
 solo nowa selese,

“Newamo kulu hanosene sena kesale kiyawa
 Papilone siti iya:pela: mina.
 Kesale amoke mane olokeyatela timinisene
 epapuluse,
 kiyawa timinisaleke kesale amowa falasise, ki-
 wala falasima:na:keye.

⁵ Koiyawemiye, kesale amo mane olokeyatelawa
 hene heneye sosokeye.
 E olokeyatelawa Koteyewi heneye
 maiya:taposakeye.

⁶ Kesale amo sena kesale nowa ikomona epapu-
 luse, kiyawa wa:la:ya hepe ikomopa:.
 Kesale amo kiwa ikomonanase, kiyawa ewa
 ikila elipei ikomopa:.

Kesale amo sena kesale mutayewi olokeyatela
 timinimita: waloseyanase,
 kiyawa ewa hene heneye sosolo ikomopa:.

⁷ Kesale amo e unuwa wapolise epelese enek-
 eye. Eyewi nano ketea napolo musu ilima
 moweni sosolo wa:la:ya enekeye.

Kesale amo himuwemi matanese, 'Newa kesale sosolo kuinikeye.

Kesale sopa:lawa ene e ko:lu kulusaleke ya:lese hela epapuluse, newa aluse maelakeye.

Newa hela nano ketea hilila mahetetiya-posakeye. Ya:lesene mouwa Newemi maelakeye.'

Aluse matananase, napu yemiwa eyewi olokeyatela timinisene ta:peyawa epapuluse ewa oiya sosolo apula: himu nakola ya:lesewa wa:la:ya hepe amunuse kina:pa:.

⁸ Ikila semeteiwemi ewa ikomoma:na:pela: nano ketea olokeyatelawa sopoke hetetiya-posakeye.

Hetetise, nano ketea nakolosewana, himu nakolawala, ma:na: nasewa itapa tema:na:wana, nano ketea sopoke hetetiya-posakeye.

Tei wa:lawala ewa wa:pesakeye.

Koiyawemiye, Piseiki Koteyewi penaiya ilimanase, kesale amowa takalepela: fala:sima:na:wa tuwapolapokeye. Kote e penaiyawa hene heneye sosokeye."

Aluse, soye selesapekeye.

⁹ Apula: senayewi kesale iwei tisene aluse, sena piseiki kini peleya: sopowemi sita:neyawa, sena kesale Papilone sitiwemi sita:neyawa mane olokeyatela timiyawa matanese, iyawala olokeyatela timiyakeye. Timiya amopela: Papilone sitiwa teiyewi wa:lese, tei homatoa fyanapita:

papokeye. Potapola: iwa sosolo ya:pelese sita:nekeye.

¹⁰ Ya:pelese pama sita:la: ikomonawa potosekiwa howa hanose ipilise selese,

“Sosowa teiyewi wa:lese itapa tetakeye potapola: hauwekikeye.

Papilone siti sosokeye.

Opo si awa semeteiwemi

Kote e falasiwa ke salo minakeye.”

¹¹ Apula: sitiwa falasise, teiyewi wa:lese itapalapita:, peleya: sopowemi pisinisi tisene senayewi potapola: ya:lesapekeye. Ya:pelese iyewi potapola: selese, “Nini keteawa eta:wi wa:la:lopesape. Papilone sitiwemi eta: wa:la:loma:na: telamanapo,” au seyakeye.

¹² Apula: iyewi puwano nano ketea wa:la:losewa wekeye. Kolowa, silifawala, etewa napolo moweni sosoyewi wa:la:losewana, kapolo amunawana, tapola napowala, tapola okane fo mupulu amunawana, tapola hasiya sosolowala, tapola keyalowala, i ikumu napolo hosonose kalikalilawana, kopolo elefane pese senato piseiwemi koiyawa tiyapola: nano ketea noka tiya:yewi timiyawana, i moweni sosolo wa:la:se tiya:yewi timiyawana, aiyane ki unuwa polanasi, aiyane wala, etewa talapoiya napowala,

¹³ sinimone kemina amunawana, kale amunawana, pauta ikumu napolo hosonosewana, nano nowa ikumu napolo hosonose unuwa muawala, nano nowa ikumu napolo hosonose unuwa felenekesese amowala,

waine hawana, welawala, falawawala, witi ukala, kopolo kaowala, a:pele sipiwala, kopolo hosewala, kaliotewala, tima:na: tisene sena wa:la:yawala, nano ketea sopoke epapuluse wa:la:losapekeye.

¹⁴ Pisinisi tisene senayewi kesalema selese,

“Keyawa nano ketea napolo himu hapawa itapalakeye.

Keyawa nano ketea napolo wa:la:loma:na:pela: epelese matanawa yemiwa itapalakeye.

Itapa telanase wa:ke kewa mapotaposak-eye.”[†]

¹⁵ Apula: pisinisi tisene senayewi Papilone siti-wemi nano ketea napolo wa:la:lopela: moweni sosolo tikeye. Alawamona Papilone sitiwa teiyewi wa:lese itapalapita: potapola:, ipilise pama sita:la: ya:lesapekeye.

¹⁶ Ya:pelese selese,

“Papilone siti sosowa itapa tetakeye. Hauwekik-eye. Papilone siti pale selese kesale epapulakeye.

Kesale amowa tomawemi momatelese, tapola napolo okane fo mupulu amunawana, tapola keyalowala kalakeye.

Kalesene epapuluse kepakuwemi kapolo tuwapola:,

koloyewi timiya kena:ne kalesene
kena:wemi kapela:, etewa napolo

[†] **18:14** Papilone sitiwa pale selese unuwatase kesalekeye.

moweni sosoyewi wa:la:losewa walose
 kepakuwemi kapela:, aluse tomawemi
 momateyakeye.

¹⁷ Opo si awa semetei kemi ketea amowa sopoke
 itapa tetakeye,” aluse ya:lesapekeye.

Apula: poti sipi inayawana, poti sipi hekele-
 sene senayawala, senayewi pisinisi nano ketea
 timinise poti sipi nano ketea sakola tapela:
 sila:sela: tesene senawana, iyewi pama potaka-
 make,

¹⁸ sitiwa wa:lese tei homatoa hanapitekiwa
 potapola: sita:nekeye. Potapola: sita:la: iyewi
 selese, “Sitiwa sosokeye. Siti epapula nowa ma
 elatapo.”

¹⁹ Aputa: siti teiye wa:la potakamake,
 mapolose peleya: funu pupalulawa tiyapola:
 piseiwemi mutuse, ya:pelese selese,

“Papilone siti sosowa itapa tetakeye. Hauwekik-
 eye.

Senayewi pisinisi nano ketea timinise poti
 sipi

nano ketea sakola wa:lese sila:sela: tesene
 senayewi pisinisiwa sosolo tilapekeye.

Tili tiyapola: opo si awa semetei kemi pisinisiwa
 itapa tetakeye.”

²⁰ Aputa:, hepene falemi sita:neyawala,
 Kelesowemi kulu hapa sena kesaleyawala,
 apasolo walosene senayawala, sepatosene
 senayawala, kiyawa sopoke epelepa:.

Koiyawemiye, kesale amoke kiwa ikomopetewa
 Koteyewi potapola:,
 kiwamopela: kesale amowa wa:la:ya hepe
 falasiwa ikomonakeye.

²¹ Apula: hepene sena penaiyayewi etewa
 sosolo tiyapola:, hano ka:na honosane
 toliyetipela: unuwapo sela:sela:,

“Neyewi etewa hano ka:na toliyetipela:, hano
 honosane sutesini eta: potosema epapu-
 luse,
 Papilone siti teiyewi wa:lawa senayewi
 wa:ke mapotaposakeye.

²² Papilone sitiwemi senayewi kita amuna hapi
 sanapita:wala, kona pelo sanapita:wala,
 wa:polo sanapita:wala,
 wa:ke eta: ta:pa:na:makeye.

Papilone sitiwemi wa:ke sena kesaleyewi nano
 ketea kalikalila timinipita:
 eta: popa:na:makeye.

Senayewi tima:na:pela: etewayewi witi fo heke-
 lesene feyawa wa:ke
 eta: ta:pa:na:makeye.

²³ Napa tupulu ho:liyawa wa:ke napa tupu
 ho:lilipita:
 mapotaposakeye.

Senayewi kesale tima:na: solo seyawa wa:ke
 eta: ta:pa:na:makeye.

Puwano, Papilone sitiwemi pisinisi timinisene
 sena sita:newa sena sosokeye. Peleya:
 sosolo weyemi iwa ununakeye.

Alawamona, Papilone sitiwemi senayewi fapolo selesene, sena kesale peleya: sopoke sita:neyawa ta:tapola:, nano ketea mokopo hele timiyawa iyewi ta: tikeye.”

- ²⁴ Aputa: sepatosene sena sana kulu pepetawala, Kotewemi kulu hapa sena kesale sana kulu pepetawala, peleya: sopowemi sena kesale sana kulu pepetawala, ili epamo pepetawa sopoke Papilone siti hele timiya elapita: emi suwetikeye.

19

Hepene Falemi Kotema Wapiyawa Wekeye

¹ Papilone siti falasilawa selese itapa tepela:, neyewi ta:takamake hepene falemi sena kesale mutayewi kekenepela: unuwapo selapita: topuk-eye. Iyewi unuwapo sela:sela:,

“Haleluya.*

Kote unuwa sosokeye. Koteyewi niwa mene silikeye. Kote ho:liyawa sosokeye. Kote penaiyawa sosokeye.

² Koteyewi heneye selesekeye. Koteyewi takalepela: hekeya sopolu matanesekeye.

Peleya: sopowemi sena kesale sita:neyawa olokeyatela timinimita:, iwei kesale sosolo amowa e mane olokeyatelayewi sutapitekiwa iyewi olokeyatela timinise, Kote mane timinisene sena kesale amowa sana kulukeye.

* **19:1** Haleluya e selaka mouwa Kotema me solo se wapilise epakeye.

Sana kulunase kesale amowa Koteyewi
takalepela: falasise wa:la:ya hepe
olokeyale timinitakeye.”

³ Aputa: iyewi wa:ke selese,

“Haleluya. Kote unuwa sosokeye.

Papilone sitiwa teiyewi wa:lese tei homatoa
ikila sopoke fiyana:sela: elaposakeye.”

⁴ Au selapita:, sena sololo tilila talo elipeipela:
pinipewala (24) nano falela a:pele amuna
pinipewala, Kote Piseikipela: enene sea emi
piseiyewi peleya: kolemi kuniuwa kula:pela: pi-
seiwa kotopela: sita:la: wapilise selese, “Henek-
eye. Henekeye. Haleluya. Kote unuwa sosok-
eye,” au seyakeye.

⁵ Au selapita:, Kote enene sea emi soye selese,

“Kiwa Kote nano ketea tisene sena kesale sopoke
sita:newa,
kiwa noka ununamawana,
apula: noka ununawana,
kiye Kotewa ipilise, E hanewemi tese
nini Kotewa matanese wapilipa:.”

*A:pele Sipi Sa:yewi Kesale Tiyapita: Papowa
Wekeye*

⁶ Neyewi ta:takamake, sena kesale mutayewi
soye felesene epapuluse, hano muta inise epapu-
luse, kunukuna epapuluse, apota: neyewi topuk-
eye. Ta:takamake iyewi selese,

“Haleluya. Kote unuwa sosokeye.

Nini Piseiki Koteyewi niwa Piseikipela:
potapola: elakeye. Kotewa hene heneye
penaiya sosokeye.

⁷ Alanase, niyewi epelese

E unuwa wapilikeye.

Koiyawemiye, A:pele Sipi Sa:yewi† kesale
tima:na: e seya ikilawa weyalakeye.

Apula:, E Kesale amowa sena ha:na:na: iliye
tiye elakeye.

⁸ Elapita:, kesale amowa tapola kamita: tapola
koiya napolo ho:liya Koteyewi mikeye.”

Apula: tapola koiya napolo mini mouwa
Kelesowemi kulu hapa sena kesaleyawa
nano ketea napolo timinisewa epakeye.

⁹ Aluse, hepene senayewi nema selese,
“Weyamu momatepa:. A:pele Sipi Sa:yewi
kesale tise ma:na: satapola: na:sela:, sena kesale
sopoke tikinima:na:pela: mina au selapita:, mina
ela sena kesale amowa sosolo napola:pesakeye.
Aluse momatepa:. Solo amowa Kote heneye
sokeye,” au seyakeye.

¹⁰ Au selapita:, neyewi hepene senama wapil-
ima:na:pela: e onatu elakemi newa emi sine
kula:pekeye. Kula:pela: elapita:, eyewi nema
selese, “Nema wapilipa. Kewala, kine Kele-
sowemi kulu hapa sena ne ma:ewana, kiwa
Kote tima:na: tisene sena epesita:ya epapuluse,
newana Kote tima:na: tisene sena elakeye.

† **19:7** A:pele Sipi Sa:le au seyawa Yesu Keleso Ene ekeye. Kesale
au seyawa Yesu Kelesowemi kulu hapa sena kesale epakeye.

Kiyewi Yesu sowa ta: tiyapola: sena nokamawa se tiye kinisene epapuluse, neyawana aluse se tiye kinakeye. Alanase keyawa Kotema semetei wapilipa:," aluse hepene senayewi nema sele-sapekeye. Ho Napoyewi sepatosene senama himu fa:nemi matanapitekiwa, iyewi ta:tapola: se tiye kinisene epapuluse, Yesuwa senayewi se tiye mita: Ho Napoyewi iwa sesepita: aluse se tiye kinisekeye.

Kopolo Hose Koiya Fa:kemi Sena Helepela: Minawa Wekeye

¹¹ Hepene senayewi selese itapa tepela:, neyewi potakamake hepene falemi meiki fala takalese fatemi hanapola:, takalese komemi hanapola:, honosanewemi kopolo hose koiya e fa:kemi sena helepela: elakeye. Helepela: enewa E unuwa elipei unu tuwapolapokeye. E unuwa nowa Eye Selaka Heneye Tima:na: Tisene Senakeye. Apula: E unuwa nowa Heneye Selesene Senakeye. Aluse unuwa tuwapolapokeye. Koiyawemiye, kotosene ikila emiwa senayewi napolo takalepela: hekeya sopolu kotosekeye. Alake, Eyewi E kisi sena alapulu tetesene ikila emiwa, eyawa heneye hekeya tetese hanosekeye.

¹² E siwa tei wa:la amunakeye. Apula:, E pi-seiwemi piseikipela: pote ha:ti muta fopiyakeye. E tomawemi E unuwa nowa momateyawa semeteiyewi Ene ela: matanakeye. Sena nowamoke eta: matanamakeye.

¹³ E tapola senato kalawa pepetawemi tiki-lakeye. E unuwa Kote Sokeye, aluse unuwa tuwapolapokeye.

14 Apula: kopolo hose koiya fa:kemi helepela: senawa hanapita:, hepene falemi ami sena muta tapola koiya ho:liya napolo sopolo kapela: sita:neyawa, E fo:suwemi iwa kopolo hose ka:la:lopela: hapakeye.

15 Apula: sena piseiki kopolo hose helepela: puwano minawa, E meakemi sapa elipei mina senatolo elakeye. Sapa elipei minayewi sanamita:, peleya: sopoke sena kesale sita:ne alapulu Eyewi tetese sanaposakeye. Sanose kotetipela:, Eyewi Piseikipela: penaiya ilimayewi pote elakeye. Potapola: ela:, senayewi mei kalepe fo hano hamonite onapela: ekelesene epapuluse, Kote Hene Heneye Penaiya Sosoyewi konomonose sena kesale peleya: weyemi sita:newa aluse onapela: ekelaposakeye.

16 Sena amoke tapola senato kala emiwana, E onatuwemiwana, E unuwa weyamu momateyakeye. "Sena piseiki sopoke ili piseiwa Nekeye. Sena ununa sopoke sitalaka ili Sosowa Nekeye," aluse momateyakeye.

17 Aputa: neyewi potakamake hepene sena nowa opo ho:liya emi tesi tiye elapita: papok-eye. Ela: a:nema: sila:sela: tesema unuwapo holose, "Koteye ma:na: ma:na:wa tikini sosolo kinaposakeye. Napose mine.

18 Inapola:, sena sana kulu fowa na:pa:. Sena sana kuluwa wekeye. Sena piseikiwala, ami sena yesilawala, sena penaiya sosowana, kopolo hosewala, kopolo hose fa:kemi sena helepela: minawana, tima:na: tisene senamawana, sena tima:na: tisene senawana, sena sosowala, sena koloteawala, sena sopoke sana kuluwa

fowa na:pa:.” Aluse hepene senayewi a:nema: sila:sela: tesema holosapekeye.

¹⁹ Hepene senayewi selese kotetipela:, neyewi potakamake mowa kopolo ikalo amunawana, sena piseiki peleya: sopoke sita:newana, ili ami sena mutawala, sopoke kekenesapekeye. Kekene tiyapola: sena kopolo hose heyawala, E ami senamawana tepena:pela: kekenesapekeye.

²⁰ Kekene tiyapola: tepa:na:pela:, mowa kopolo ikalo amunawana, mokopo sepatosene senawana, sukulu tikeye. Puwano mokopo sepatosene sena mowa kopolo ikalo amunawana-pulu elipe enene ikila emiwa, Eyewi matanese penanose timinisapekeye. Aluse timinise Eyewi mokopo penanose timinisewa sena kesale mutayewi ta: tiyapola: mowa kopolo ikalo amunawanapulu himu semetei esa: kulu hapakeye. Sena kesaleyewi mowa kopolo ikalo amunayewi e munuwa ili tomawemi momateya sita:nekeye. Iyewi mowa kopolo ikalo amuna ta:pele tiyapola: tiya:yewi mokopo kote amuna timiyama wapiyakeye. Wapilise epapuluse mokopo sepatosene senayewi penana:pela: timiyawana kulu hapakeye. Aputa: mowa kopolo ikalo amunawana, mokopo sepatosene senawana, elipei falela sita:newa falasise, tei wa:la hano ka:na enene epapula, tei wa:lawalapulu, saofa wa:lawalapulu, honosanewemi toliyetikeye.

²¹ Toliyetiyapola:, sena kopolo hose fa:kemi helepela: minawa sapa elipe mina E meapo elakemi mowa kopolo ikalo amunayewi ami senawa yasoyetikeye. Ili toma kuluwa a:nema:yewi napela: ili kuka teiyakeye.

20

Yapene Taosene Semetei Emiwa (1,000) Setene Tapola: Tipolo Selawatapita: Papowa Wekeye

¹ Aputa:, hepene sena nowa hepene falemi tese inapola: tiya:yewi kiwa tiyapola: enekeye. Kiwa peleya: ulalopo kukuna heka itapanase ulalopo isu tenamowa ki tiyapola: enekeye. Seni sosowala eyewi tiyapola: enekeye.

²⁻³ Tiyapola: ela:, talakonewa saliyapola:, puwano fa:nemi kuya:leyewi senama tiki tilise mokopo sowa ta: timita: se tiye miya:na: minawa ewa semetei kakeye. Ewa Sele Setenekeye. Saliyapola:, seniyewi tapola: yapene taosene semetei emiwa (1,000) epesita:, peleya: ulalopo kukuna heka itapa emi toliyetipela:, ulalopo isu tenamowa etapela: lokowa tuwatesapekeye. Loko tuwapola: yapene taosene semetei emiwa ela:, sena kesale peleya: sopoke sita:neyawa olokeyatela timinimita: sukulu tiye sema:pekise tipolo selawapokeye. Selawapola: yapene taosene semetei amowa itapa tepela:, talakone silikepilaposakeye. Silikepililapita:, ikila koloteawemi ewa sila:sela: elakeye.

⁴ Aputa: neyewi potakamake, piseiki sea sita:ne sena henekeye. Sena henema Koteyewi selese, "Sena kesale sopoke takalepa:." Aluse Koteyewi selese apoyakeye. Aputa:, neyewi potakamake, sena kesaleyewi Kote sowa se tiye kinapola: Yesuwemi himu semetei esa: matanepela: sita:nenase ili tokona naiye ti kuluwa ho sitalapita: neyewi papokeye. Sena kesaleyewi puwano mowa kopolu ikalo amuna amawana,

mowa kopolo ikalo ta:pele tiye tiya:yewi mokopo kote tekamuna timiyamawana, eta: wapiya-makeye. Eta: wapiyamanase mowa kopolo ikalo amunayewi unuwa ili sipupa:wemiwana, tiya:wemiwana eta: momateyamakeye. Eta: momateyamanase sena kesale amowa falela mene tesi tiyapola:, yapene taosene semetei emiwa Kelesowalapulu ilipe piseikipela: sita:nekeye.

⁵ Apula: yapene taosene semetei amowa itapa tepela:, sena kesale nowa puwano kuluwa iwa falelawa opo emiwa eta: mene tima enekeye. Sena kesale kuluwa puwano teisa:pewa wekeye.

⁶ Sena kesale kuluwa puwano mene tesi tiye Koteyewi takalekepilise ho:liya napola:pekeye. Sena kesale puwano mene tesi tiye, atepa kuluuse falasima:na:wa matiyaposakeye. Pilisiti senayewi Kote nano ketea timinisewa timinisene epapuluse, iyewi aluse Kote nano ketea tise-wana, Yesu Kelesoyewi nano ketea timinisewa timiyakeye. Timinise yapene taosene semetei emiwa, Yesu Kelesowalapulu ilipe piseikipela: sita:nekeye.

Setene Falasilawa Wekeye

⁷ Yapene taosene semetei amowa itapa tepela:, Setene tipolo selapola: enewa silikepilakeye.

⁸ Silikepilapita:, eyewi sena kesale peleya: sopowemi sita:ne sukulu timita: hanaposakeye. Sena maya amowa ili unuwa Kokewala, apula: Makokewala, iyewi tepena:pela: kekenesapekeye. Kekenawa hano ka:na hemawemi sipitou eta: akema:na: telama epapuluse iwa sena kesale kekenawa amunakeye.

⁹ Iyewi tepena:pela: peleya: soma:wemi fiyanapola:, Kelesowemi kulu hapa sena kesale epesita:yawala, Kote epelesene siti Yelusaleme sitiwala iyewi yesipela: hekele tipela: enek-eye. Alawamona, hekeye tipela: enewanapulu Koteyewi konomona hepene falemi tese tei wa:la toliyetiyapita:, tei wa:la:yewi iwa sopoke waiya tikeye.

¹⁰ Aputa:, Seteneyewi iwa tikitipita: hano ka:na enene amuna saofa tei wa:la epapula honosanewemi Setenewa toliyetikeye. Mowa kopolo ikalo amunawana, mokopo sepatosene senawana, puwano toliyeti sita:ne emi, Setenewana toliyetikeye. Toliyetiyapita: ikila sopoke ikilawala nukulapowala kokolo kao ili tomawa olopesakeye. Toma olosewa eta: iya:peyamakeye.

*Sena Kesale Kotopela: Falasima:na:pela:
Takayawa*

¹¹ Neyewi potakamake piseiki sea koiya sosolo emi Kote henekeye. Helapita: neyewi potakamake, E minitapowemi meiki falala peleya: amowana nesile hanapola: itapa tepesakeye. Hanapita: papowa wa:ke eta: papomakeye.

¹² Apula: piseiki sea enene minitapowemi sena kesale sosowala, sena kesale koloteawala, kulu mene tesi tiye sita:nekeye. Sitalapita: puka muta Piseikiyewi faka:pekeye. Sena kesale kuluwa mene tesiwa, seta: kulumake sita:ne ikila emiwa, iyewi mane timiyawa pukawemi momateyawa, Piseikiyewi faka:pekeye. Apula: puka nowemi sena kesale kokolo kao fala:la sita:pesena:wa

unuwa momateya pukawa faka:pekeye. Puka amowa e unuwa Kokolo Kao Tesene Fala:la Puka enekeye. Faka:pela: akelese itapa te-pela:, falasima:na: tuwapa:na:wa takalepela: takala:pekeye.

¹³ Ikila emiwa hano ka:nayewi sena hano katawa ya:te telawa mene tesikeye. Apula: sena kesale kulu howa kulusene pota: enene Hetisi peleya: emi Koteyewi mene mine, aluse mene tesikeye. Mene tesilapola:, Kote pukawemi momateyawa faka:pela: akelese, puwano iwa seta: kulumake peleya: weyemi sita:ne ikila emiwa, iyewi mane timiyawa akelese semetei semetei esa: takalepela: takala:pekeye.

¹⁴ Aputa:, Kuluwala Hetisi peleya:wala tiyapola:, hano ka:na enene epapula saofa tei wa:la amuna honosanewemi toliyetikeye. Amowa atepe kuma:na:wa akeye.

¹⁵ Aputa: sena kesale unuwa Kote Kokolo Kao Tesene Fala:la Pukawemi eta: momateyama sena kesale amowa takalese, hano ka:na enene epapula saofa tei wa:la honosanewemi toliyetik-eye.

21

Mei Hiwala Peleya: Hiwala Neyewi Papowa Wekeye

¹ Meiki puwano enewana, peleya: puwano enewana kotetinase, meiki hiwala peleya: hili amowana neyewi papokeye. Neyewi potakamake hano ka:nawana itapakeye.

² Aputa: siti napolo ho:liyawa, Yelusaleme siti hili nowa, hepene falemi tese Kote ela

peleya: emi minakeye. Minawa kesale senama sepema:na: hanosene epapuluse, toma momateya napolo epapuluse Yelusaleme sitiwa hene-eye napolo telakeye.

³ Apula: neyewi ta:takamake piseiki sea emi ela: soye unuwapo selese, “Kote koawa sena kesalewalapulu ilipe elakeye. Sena kesalewalapulu Kotewala ilipe elakeye. Sena kesale sopoke Kote sena kesalekeye. Sena kesaleyewi ili piseiwa Kote Ene ekeye. Kote iwalapulu semetei elakeye.

⁴ Sena kesale ya:la si hano sopowa Koteyewi Ene helaposakeye. Helese itapa tepela: sena kulapita: ya:lesene heneye itapa telakeye. Me wa:ke iwa maya:laposakeye. Sena kuma:na:wana heneye itapa telakeye. Toma olose himu nakolosewana itapa telakeye. Nano ketea puwano alusewa sopoke itapa telakeye,” au seyakeye.

⁵ Aputa: Piseikiyewi sea emi enene selese, “Ta:ta:pa:, nano ketea sopoke Neyewi hili me apolakeye. Weyamu momatepa:. Ne solo amowa heneye sokeye. Neye selese auma:na: e seyawa heneye aupesakeye. Alake kiyawa ta: tiya:pa:,” au seyakeye.

⁶ Eyewi wa:ke selese, “Nano ketea sopolu amowa timini tiyapola: kotetikeye. Nano ketea sopoke ma:ta: tiwala Nekeye. Apula: sikapewa nano ketea sopoke kotetiyaposa apoma:na:wana Nekeye. Alake sena nowamoke selese, ‘Newa hano ma:na:tepo,’ au selapitekiwa hano si fiyatesene amowa maita: mokopo miya:na:keye. Kinapita: hawa na:sela: ewa falela hene hene-wa tiyaposakeye.

⁷ Senayewi kisi sano tiye toliyetisene, Koteye ema Falela hene henewa E nano ketea napolo sopowa kinaposakeye. Sena amowa Ne sa:le tepesakeye. Newa E Kote tepesakeye.

⁸ Alawamona senayewi Kote kisi senawanapulu tetese ipilise mene kikiya hanosene senawana, sena Newemi himu semetei esa: eta: matanesema senawana, olokeyatela tisene senawana, sena kumita: sanosene senawana, kesale iwei tisene senawana, fapolo selesene sanosene senawana, fapolo selesene senawana, ho olokeyatelawa isanese mokopo kotema wapilise selesene senawana, mokopo selesene senala:wana, iwa sopokeya hano ka:na enene epapula saofa tei wa:la epapula honosanewemi toliyetikeye. Tolusulawa atepe kulusewa epakeye,” aluse piseiki sea emi enene selesapekeye.

Yelusaleme Siti Hiwa Wekeye

⁹ Aputa: hepene sena tomoipe sopoyewi tisi tomoipewemi nano ikomo sosolo woliyetise tomoipewa tiyapola: sita:ne amowa, hepene sena semetei nowamoke nema selese, “Kewa newanapulu mina. A:pele Sipi Sa:yewi kesale tima:na:wa kema waloma:na:keye.”

¹⁰ Au selapita:, hepene senayewi newa siliyapola: uwa koane amuna potosene tokomo sosolo tumu hapakeye. Ha:na: hetetiye sita:la:, hepene senayewi nema walose selese, “Kote siti ho:liya napolo Yelusaleme sitiwa Kote peleya: hepene falemi tese epe iniseya pota:pa:,” aluse waiyak-eye.

¹¹ Walopita: neyewi potakamake, Kote ho:liyawa epe iniseyawa heneye ho:liyakeye. Ho:liyawa etewa unuwa yasepa papaya epapula, apula: etewa unuwa kalisitole hano kalaiya napolo potosene amuna, sitiwa ho:liya papayakeye.

¹² Apula: Yelusaleme sitiwa solalapokeye. Solawa hepela pama isu tenamowa kukulupewemi hepene sena kukuluipe sopoke potapola: sita:nekeye. Isu tenamowa kukulupewemi Isolaiya sena maya unuwa kukuluipe momateyakeye.

¹³ Opo inisene tapowemi emi ela:, isu tenamowa usulupe sita:nekeye. Apula: fa:tamo tapowemi emi ela:, isu tenamowa usulupe sita:nekeye. Apula: komamo tapowala, isu tenamowa usulupe sita:nekeye. Apula: opo sinisene tapowala, isu tenamowa usulupe sita:nekeye.

¹⁴ Aputa: solawa penaiya temita: sola mouwemi etewa kalopo kukuluipe tuwapolapok-eye. Etewa kalopo kukulupewemi A:pele Sipi Sa:yewi apasolo walosene sena kukuluipe unuwa momateyakeye.

¹⁵ Apula: hepene senayewi nema puwano seya semetei kemi koloyewi timiya ta:pelesene ulula tiya:yewi tiyapola: elakeye. Sitiwala, siti isu tenamowana, siti solawala, ta:pele tima:na:ke, ta:pelesene ulula amowa tiyapola: elakeye.

¹⁶ Ta:pelesene ulula amowa siti ta:pele tiyapola:, siti wa:tekawala, siti wa:nokala, siti waloka senatowala, ta:peyawa semetei kamunakeye. Wa:tekawala heneye pama taosene elipei sakopolo elipei kilomita (2,200), apula:

wa:nokala heneye pama, taosene elipei sakopolo elipei kilomita (2,200), apula: waloka senatowala heneye pama, taosene elipei sakopolo elipei kilomita (2,200), aluse ta:pele tikeye.

¹⁷ Apula: siti sola wa:nokawa ta:pele tiyapola:, aluse talo tekapeipe apula: tekapeipe (66) mita amunakeye. Ta:peyanase senayewi koane tiyapose ta:pelesene epapuluse hepene senayewi ta:pele tikeye.

¹⁸ Sola amowa etewa kalopo unuwa yasepa ho:liya napoyawa solalapokeye. Siti tiwa kolo napolo heneye sopoyewi tikeye. Koloyewi tiwa kalasi papaya amunakeye.

¹⁹ Siti solawa penaiya temita: sola mouwemi etewa kalopo sita:nekeye. Apula:, etewa napolo ho:liya muta kalikalila moweni sosoyewi wa:la:losewa etewa kalopowemi papeyakeye. Papeyawa akewa etewa kalopo ho:liya unuwa yasepa, elipeiwa unuwa sa:faya, osoka unuwa akete, pinika unuwa emelao,

²⁰ piwa unuwa satonikisa, tekaka unuwa kaniliane, tomo unuwa kilisolaete, olo unuwa peleo, akota unuwa topase, talo unuwa kilisopelese, kenene unuwa hayasine, kukuwa unuwa ametise, aluse etewa unuwa papeyakeye.

²¹ Apula: isu tenamowa kukuluipewa nano koiya napolo kapolo amuna e unuwa pulole, moweni sosolo wa:la:losene kukuluipe sopoke timiyanakeye. Isu tenamo kukuluipe semetei semeteiwa nano koiya napolo kapolo amunayewi pulole semetei tiye timiyanakeye. Apula:, sitiwemi isu sosowa kolo napolo

sopoyewi timiyanakeye. Koloyewi timiyawa kalasi papayawa amunakeye.

²² Aputa: Yelusaleme siti hiwemi Kotema wapilise koawa itapakeye. Koiyawemiye, Kote Hene Heneye Piseiki Sosolo amowana, A:pele Sipi Sa:le amowala, emi sita:nenase A:tewi Kote koane epapuluse ikila sopoke a:ma wapiyakeye.

²³ Yelusaleme siti hiwemiwa opo ho:liyawala, kunei ho:liyawala, eta: holiyamakeye. Koiyawemiye, Kote Ene ho:liya semetei ho:lula:pela: elakeye. Apula:, napa ho:lulusene epapuluse A:pele Sipi Sa:le amowa ho:lula:pela: elakeye.

²⁴ Apula: Yelusaleme sitiwemi ho:liya emiwa sena kesale sopoke peleya: kalikalila sita:newa hanaposakeye. Peleya: sopoke sena piseikiyewi Yelusaleme siti hiwemi ili nano ketea napolo kalikalila tiye tiwa tiyapola: musuluyetiyaposak-eye.

²⁵ Apula: Yelusaleme siti hiwa eta: yopolo tesemakeye. Auma:na:nase isu tenamowa maetalaposakeye. Eta: etayemake, ikila sopoke isu tenamowa kolowapola: elaposakeye.

²⁶ Aputa: peleya: sopoke emi sena kesaleyewi nano ketea napolo kalikalila tiye tiwa, Yelusaleme siti hiwemi tiyapola: hanaposakeye.

²⁷ Aputa: nano ketea olokeyatelawa Yelusaleme siti hiwemi tiyapola: mahanaposak-eye. Ho olokeyatela isanese ho ama wapilisene senawana, mokopo selesene senawana, Yelusaleme siti hiwemi mahanaposakeye. Alawamona, A:pele Sipi Sa:yewi pukawemi sena kesale kokolo kao sita:pesena:wa, unuwa

momateya sena kesale ili amo semetei
Yelusaleme siti hiwemi hanaposakeye.

22

Yelusaleme Siti Hiwemi Neyewi Nano Ketea Papowa Wekeye

¹ Aputa:, hepene senayewi nema nano ketea waiyawa wekeye. Kote piseiki sea tesekiwala, A:pele Sipi Sa:le sea tesekiwala hano emi telapek-eye. Hawa tenene amowa etewa unuwa kilisitole amuna papayakeye. Sena kesale kokolo kao sita:pesena:pela: hano nasewa hano epakeye.

² Hano amowa Yelusaleme siti isu sosolo hon-osane emi telapekeye. Emi telapita: i elipei nowa hano hema nono fa:nemi, apula: nowa hano hema nono weyemi, aluse sita:nekeye. Aluse sita:newa i fowa sena kesale kokolo kao sita:pesena:pela: i fo nasewa epakeye. Yapene semeteiwemi i fowa kunei kukuluipe sopoke heya: tesekeye. Apula: peleya: sopoke sena kesale sita:ne ikila emiwa, i fayewi iwa fala:taposakeye.

³ Aputa: Kote Eye nano ketea eta: matana-mawa Yelusaleme siti hiwemi mane olokeyatela amowa maelaposakeye. Siti emiwa Kotewal-pulu A:pele Sipi Sa:le a:ko: piseiki sea emi helaposakeye. Helepela: Kote E tima:na: tisene sena kesaleyewi Ewamopela: tima:na: tikeye.

⁴ Kote mitiwa iyewi potaposakeye. Potapita:, ili sipupa:wemi Kote unuwa momatema:na:keye.

⁵ Apula: wa:ke mayopolopesakeye. Kote E ho:liyawa sasonase, napayawala ikilale otawala

maho:lilipesakeye. Kote E ho:liyawa seme-teiyewi ho:lulupesakeye. Ho:lilipita: Kote tima:na: tisene sena kesale amowa ikila sopoke piseikipela: sitalaposakeye.

Yesu Mene Mina:na:wa Wekeye

⁶ Hepene senayewi nema selese, “Ne sowa heneye sokeye. Heneye seyanase ta: tiya:pa:. Piseiki Koteyewi nano ketea auma:na:wa E sepatosene senama matanepitekiwa, iyewi se tiye minapokeye. Napu yemiwa nano ketea auma:na:pela: sepapowa, Kote tima:na: tisene sena kesaleyewi matanemita: Kote E hepene senayewi waloma:na:pela: hamona seyakeye. Hamonapita: neyewi selapose minakeye,” au seyakeye.

⁷ Yesuyewi e sena kesale sopoma sela:sela:, “Pota:pa:. Newa mene mina:na: ikilawa mapatokeye. Kote sowa sepatosene sena seyawa puka weyemi momateyawa ta: tisene sena kesale amowa Koteyewi napola:tapita: iwa epiya:sela: sita:laposakeye.

⁸ Newa, Yoneyewi nano ketea sopoke puka weyemi momateyawa neye potapola: neye ta:tapola: epapulakeye. Alake, hepene senayewi nema nano ketea walose selapita:, neyewi ta:tapola: potapola: amunanase, hepene senama wapilima:na:pela: e onatuwemi newa emi sine kula:pekeye.

⁹ Alawamona, kula:pela: elapita: eyewi selese, “Keyawa aupa. Kewa Kote tima:na: tisene sena epapuluse, newana Kote tima:na: tisene senakeye. Kewala, Kotewemi kulu hapa sena

ke ma:e sepatosene senawana, puka weyemi momateyawa ta: tisene sena kesalewana, niyewi sopoke nano ketea timinisewa semetei kakeye. Alanase keyawa nema wapilipa. Kote Ene Ema semetei wapilipa;” aluse hepene senayewi sele-sapekeye.

¹⁰ Hepene senayewi nema wa:ke selese, “Puka weyewi auma:na: e seyawa aupesakeye. Aluse momateyawa keyawa mupatapa. Nano ketea auma:na: ikilawa pa telanase mupatapa.

¹¹ Apula: sena olokeyatela timiya:sela: kao olokeyatela timiya:sela: sita:latipa:. Mane akeleya tisene sena kesale amowa kao timiya:sela: sita:latipa:. Sena hekeya sita:laka kao hekeya sita:latipa:. Sena Kotema wapiya:sela: hekeya napolo sopolo timiya:sela: kao Kotema wapilise sita:latipa;” au seyakeye.

¹² Yesuyewi sena kesale sopoma sela:sela; “Pota:pa:. Newa mene mina:na: ikilawa mapatokeye. Sena kesaleyewi nano ketea timiyawa Neyewi potapola: nano wa:la:ya hepe semetei kamunuse takalepela: miya:na:keye. Alake sena kesaleyewi olokeyatela timiyama, nano wa:la:ya hepe olokeyatelawa miya:na:keye. Alawamona sena kesaleyewi napolo timiyama, nano wa:la:ya hepe napowa miya:na:keye.

¹³ Alafawa Nekeye. Apula: Omekawala Nekeye. Nano ketea sopoke ma:ta: tiwala Nekeye. Puwano enewa Nekeye. Apula: sikape epesewana Nekeye. Apula: sikapewa nano ketea sopoke kotetiyaposa apoyawala Nekeye. Nano ketea sopoke mouwana Nekeye. Apula: timini tiyapola: apoyawala Nekeye.

¹⁴ Aputa: sena kesaleyewi ili tapola akeleya selakolose epapuluse, sena kesaleyewi ili himu akeleya olokeyatelawa iya:pela: sita:newa epelese napola:tese sita:laposakeye. Sena kesale amowa Yelusaleme siti hiwemi isu tenamowemi musuluyetiye, kao sita:pesena:pela: i fowa naposakeye. Siti suwemi hanaposakeye.

¹⁵ Alawamona, kasoyewi timinisene epapuluse, sena fapolo selesene sanosewana, senayewi kesale iwei tisewala, sena kumita: sanosene senawana, mokopo kote wapolisene sena kesalewana, mokopo sema:na: epelesene sena kesalewala, mokopo sepela: sanosene sena kesalewala, sena kesale amowa sopoke Yelusaleme siti hili suwemi musuluyetiye mahanaposakeye.

¹⁶ Newa Yesukeye. Ne hepene sena kili epe-sita:ya hamona seyakeye. Kiwa Kelesowemi kulu hapa sena kesale kulukulu koane sita:neyawa nano ketea auma:na:wa matanemita:, hepene senayewi kima walokeye. Newa Tepiti sena mayakeye. Tepiti sena maya emi ma:ta: tiye minawa Nekeye. Kiapowemi ikima:na: pa tepita: meiyetolu sosolo ho:lulusene epapuluse ho:liyawa Nekeye," aluse Yesuyewi selesapekeye.

¹⁷ Aputa: Ho Napoyawala, A:pele Sipi Sa:yewi kesale tisewana a:tewi selese, "Kewa mina," au selapita: topu sena kesaleyewi semetei semetei, "Kewa mina," au sela:pa:. Apula: sena nowa hano menipita: hano napose mina. Hano amowa nasaleke kokolo kao elaposakeye. Hano amowa Koteyewi mokopo kinisekeye. Kinapita: hawa menipita: na:pa:.

¹⁸ Aputa: puka we Koteyewi aupesakeye aluse momateyawa topulu sena kesale kima newa Yoneyewi penaiya selakeye. “Pota:pa:. Kote puka we nano ketea auma:na:wa momateyak-eye. Momateya alapulu kine kewa matanepela: auma:na: telalakeye, aluse matanawamunuse alapulu kekenepela: solo se tiye kinapa. Kekene tiyapola: solo se tiye kinapita:, Koteyewi kewa falasisewa tuwataposakeye. Kote konomonose ikomonosene nano ketea puka we momateyawa sopo ke kema kinaposakeye.

¹⁹ Aputa: Koteyewi Ene aupesakeye, aluse puka we momateyawa kiyawa sena nowamoke potapola:, hepe nowa se tiye kinapola:, hepe nowa mupapolo heneye iya:tapita:, sena amowa Koteyewi falasisewa tuwataposakeye. Koteyewi sena amowa falasima:na: tuwatese selese, ‘Yelusaleme siti hiwemi hanapa. I fowala sutapola: napa,’ au selaposakeye.

²⁰ Yesuyewi selese, “Puka weyemi momateyawa heneye solo momateyak-eye. Newa mene mina:na: ikilawa mapatokeye. Neyewi heneye selakeye.”

“Heneye selakeye. Piseiki Yesu Kewa mina,” au seyakeye.

²¹ Kote sena kesale ta:peyawa Ewemi kulu hapa kiwa sopo ke Piseiki Yesu matanepela: mokopo sesemita: matanekeye. Henekeye.

Kokolo Kao Tesene Solo
The New Testament in the Kasua language of Papua
New Guinea
Nupela Testamen long tokples Kasua long Niugini
copyright © 2016 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kasua

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2019-08-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023

1fcf9769-caef-5efb-8a54-c50b46922376